

BİLİM AKADEMİSİ AKADEMİK ÖZGÜRLÜKLER RAPORU 2025

İÇİNDEKİLER

A. Sunuş.....	2
Kavramsal Çerçeve	4
Yöntem ve Kapsam.....	5
B. Üniversitelerin Kurumsal Özerkliği Alanında Yaşanan Erozyonlar.....	5
Boğaziçi Üniversitesi	5
Liyakat	6
Öğrencilerin Öğrenim Hakkına ve İfade Özgürlüğüne İlişkin Müdahaleler	14
C. Bilim Özgürlüğü Akademisyenlerin Kişilik Hakları ve Güvenlikleri ile İlgili İhlaller	17
Yargı Kararlarına Uyulmaması ve Hukuki Belirsizlik	18
Vakıf Üniversitelerinde Özlük Hakları, İş Güvencesi ve Akademik Özgürlük.....	20
D. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	21
E. Yapısal Eğilimler ve Kırılgan Gruplar	24
F. Sonuç	24

A. Sunuş

2025, Türkiye’de akademik özgürlükler alanında bir ilerlemeden çok müdahale, mücadele ve gerilemelere tanıklık edilen bir yıl oldu. 1961 Anayasası’nın ilk halinde yer alan ‘üniversitelerin bilimsel ve idarî özerkliğe sahip kamu tüzelkişileri olduğu’ ilkesinden, 1982 Anayasası’nda geriye sadece ‘bilimsel özerklik’ kalmıştır. Bugün bu sınırlı özerklik dahi, Yükseköğretim Kurulu’nun dolaylı müdahaleleriyle tehdit altındadır. Öğretim üyelerine yönelik dava ve idari soruşturmalar hakkında verilen mahkeme kararlarının, ortak ve hak pekiştirici bir içtihat geliştirilmesini sağlayamaması bir yana, öğretim üyeleri lehine verilen idari yargı kararlarına uyulmaması da hukuk devleti ilkesi bakımından büyük bir sorun oluşturmaktadır. Gerek üniversite öğretim elemanları, gerekse öğrenciler sistematik bir idari baskıya maruz bırakılmakta, zamanlarını asıl işleri olan bilimsel faaliyete adamaktan adeta alıkonulmaktadır.

31 Aralık 2025 verilerine göre Türkiye’de 129 devlet (biri pasif) ve 75 vakıf üniversitesi (biri pasif) bulunmaktadır.¹ Bunca aktif üniversiteyle Türkiye, nüfusu benzer ülkelere oranla çok geniş bir yükseköğretim kurumları ağına sahiptir. Ancak bu üniversiteler arasında akademik alt yapı, öğretim üyesi sayısı ve yetkinlikleri bakımından büyük farklar olduğu, ülke çapında minimum bir standardın sağlanmasından çok uzak olduğu da bir gerçektir. Bu saptama, Avrupa Birliği Komisyonunun 2025 Raporunda da yer almaktadır. Raporda, Bologna sürecinin bir parçası olan Türkiye’nin yükseköğretim kurumları arasındaki niteliksel farkların halen giderilemediği vurgulanmaktadır. (s. 84)²

Bilim Akademisi, önceki yıla ait raporda olduğu gibi³ bu yıl da Akademik Özgürlükler Endeksi’nde (Academic Freedom Index-AFI)⁴ Türkiye’nin konumunu kamuoyunun dikkatine sunmaktadır. Friedrich-Alexander Üniversitesi (Erlangen-Nürnberg, Almanya) ve V-Dem Enstitüsü (Varieties of Democracy-Demokrasi Çeşitleri) tarafından geniş kapsamlı bir uluslararası iş birliği ile geliştirilen Akademik Özgürlükler Endeksi, açık erişimli ve çok boyutlu bir veri tabanını kullanarak 179 ülke için 0-1 arasında değişen bir değer saptamaktadır. Son güncelleme yılı olan 2025’e ait verilerin sunulduğu interaktif harita incelendiğinde Türkiye’nin AFI skorunun geçen on yıl içinde giderek azalarak “0.12” değerine düştüğü görülmektedir (Status E). Bu puanla Türkiye, akademik özgürlüklerin en-kötüleştiği 10 ülke arasında, en alt yüzde 10’luk dilimde, Katar ile Güney Sudan arasında yer almaktadır. Dünya genelinde akademik özgürlükler alanında genel bir geriye gidiş olduğu izlenmekle birlikte, Türkiye Avrupa Yüksek Eğitim Alanında Beyaz Rusya (0,04), Suudi Arabistan (0,07) ve Mısır (0,08) ile birlikte açık ara en gerideki ülkelerden biri durumundadır. Öyle ki, komşu ülkeler arasında Türkiye’den daha kötü bir skora sahip ülke 2025 itibarıyla mevcut değildir. Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında Türkiye listenin en alt sırasında yer almaktadır. Genel düzeyde Türkiye’deki bilim özgürlüğünün büyük bir baskı altında olduğu 2025 yılı için de tekrar ortaya konmuştur.

¹ [Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi](#) (Dipnotlardaki tüm bağlantıların son erişim tarihi Mart 2026’dır)

² [Türkiye 2025 Report](#) (Kasım 2025) European Commission, Commission Staff Working Document.

³ [Bilim Akademisi Akademik Özgürlükler Raporu 2023-2024](#) (Şubat 2025) Bilim Akademisi.

⁴ [Academic Freedom Index](#) websitesi, V-Dem Institute.

Akademik özgürlükler alanındaki veriler V-Dem Enstitüsü'nün Demokrasi Endeksi verileriyle de uyumludur. Buna göre Türkiye "seçimli otokrasi" (*electoral autocracy*) olarak değerlendirilmekte ve endeksin sondan %20-30'luk diliminde, 180 ülke arasında 138. sırada yer almaktadır.⁵

Avrupa Birliği Komisyonunun 2025 Türkiye raporunda, insan hakları alanındaki gerilemelerin devam ettiği belirtilmektedir.⁶ Gazeteci, yazar, hukukçu ve insan hakları savunucularının yanı sıra akademisyenlere karşı teröre destek suçlamasıyla yürütülen soruşturmaların raporlama sürecinde de devam ettiği vurgulanmaktadır (s. 5). Bunun yanı sıra Anayasa Mahkemesinin iptal kararından⁷ sonra yeniden düzenlenen rektör atama yetkisinin, bu sefer 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 13. Maddesinde münhasıran cumhurbaşkanına ait bir yetki olarak düzenlenmesi,⁸ Avrupa Birliği Komisyonu tarafından da üniversite özerkliği bakımından endişe verici olarak nitelendirilmektedir (s. 84). Bu yasal düzenlemenin bu şekilde yapılmış olma nedenlerinden biri de, Anayasa Mahkemesi kararında Anayasa'nın 130. Maddesinden hareketle bazı maddi sınırlar konabilecekken bunun yapılmamış olması ve sadece konu bakımından yetkisizlik gerekçesiyle karar verilmiş olmasıdır.

2018'den bu yana rektörlerin doğrudan doğruya cumhurbaşkanı tarafından atanması sadece kurumsal birörneklik ve siyasi etki tehlikesi yaratmamaktadır. Rektörlerin üniversite, özelde de fakülteler üzerindeki yetkileri düşünüldüğünde, başta akademik özgürlükler olmak üzere, kadrolar ve mali konulardan genel akademik özgürlük alanlarına doğrudan müdahale etme olanakları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. European University Association (EUA) Şubat 2025 tarihli raporunda (*How universities can protect and promote academic freedom. EUA principles and guidelines*) üniversite yönetimlerinin akademik özgürlükleri korumak için hangi ilkeler doğrultusunda hareket etmeleri gerektiğini açık şekilde ortaya koymuştur.⁹ Türkiye bu ilkeleri gerçekleştirmekten çok uzak bir konumdadır.

Scholars at Risk'in "Free to Think" 2025 Raporunda Türkiye'deki akademik özgürlükler raporunun yazıldığı 2024-2025 sürecinde aşırı derecede sınırlandığı, üniversite özerkliğinin, gerek öğrencilerin, gerekse öğretim üyelerinin üniversite içinde ve dışında ifade özgürlüklerinin önemli sınırlamalarla karşılaştığı belirtilmektedir. 19 Mart 2025 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun gözüne alınmasından sonra başlayan öğrenci protestolarının şiddet kullanılarak bastırılmaya çalışılmış olması, bu esnada biber gazı ve basınçlı su kullanılması ve çok sayıda öğrencinin gözüne alınmış olması eleştirilmektedir (s. 71).¹⁰

Son olarak, bilimsel açıdan gelişmiş Batılı ülke yönetimlerinin ayrımcılığa varan seyahat vizesi koşulları ve randevu sayılarının sistemik biçimde kısıtlanması Türkiye'deki üniversite öğrencileri ve araştırmacıların eğitim programlarına ve bilimsel toplantılara katılmaları ve meslektaşlarıyla iletişim kurmalarına engel olmayı sürdürdüğü vurgulanmalıdır.¹¹ Kongre bildirileri kabul edilen

⁵ [Democracy Report 2025 - 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?](#) (Mart 2025) V-Dem Institute.

Aynı şekilde bkz. [Our World in Data](#), Democracy Index.

⁶ [Türkiye 2025 Report](#) (Kasım 2025) European Commission, Commission Staff Working Document.

⁷ AYM E. 2018/117, K. 2023/212 (RG: 4.6.2024).

⁸ 2547 sayılı Kanun madde 13/1 (a): "Devlet ve vakıf üniversitelerine rektör, Cumhurbaşkanınca atanır. Vakıf üniversitelerinde rektör ataması, mütevelli heyetinin teklifi üzerine yapılır. Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü tüzel kişiliğini temsil eder."

⁹ [How universities can protect and promote academic freedom](#), EUA principles and guidelines (Şubat 2025) European University Association.

¹⁰ [Free to Think 2025: Report of the Scholars at Risk Academic Freedom Monitoring Project](#) (2025).

¹¹ [Türkiye ve AB, vize sorunu için hangi çözüm yollarını ele alıyor?](#) (24 Mayıs 2024) BBC News Türkçe.

ancak vize sürecinin uzaması nedeniyle toplantılara katılmayan araştırmacıların durumu dikkate alınmalıdır. Bu konuda yapılmış bir istatistik değerlendirme bulunmamakla birlikte anekdotal olaylarda artış olduğu görülmektedir. Dünya genelinde sistematik bir ayrımcılık ve ırkçılığa varan uygulamalar daha önce rapor edilmiştir.¹² Durumun devam etmesi özellikle genç araştırmacılar için temel akademik haklar arasında yer alan akademisyen hareketliliğinin ihlal edilmesine doğrudan etki etmektedir ve dikkatle izlenmelidir.¹³

Kavramsal ereve

Akademik zgrlkler, UNESCO'nun 2017 Bilim ve Bilimsel Araştırmacılara İlişkin Tavsiye Kararı¹⁴ ile Uluslararası Bilim Konseyi (International Science Council-ISC)'nin Bilimde zgrlk ve Sorumluluk¹⁵ yaklaşımı ışığında, akademisyenlerin ve araştırmacıların siyasi, idari, ekonomik, ideolojik veya dinsel baskılardan bağımsız olarak araştırma sorularını belirleyebilmesi, araştırma yapabilmesi, bilimsel bilgiye ve araştırma kaynaklarına erişebilmesi, düşüncelerini açıklayabilmesi, bulgularını yayımlayabilmesi, eleştirebilmesi, işbirliği kurabilmesi, öğretebilmesi ve uzmanlık alanları içinde kamusal tartışmalara katılabilmesi için gerekli bireysel ve kurumsal güvenceler bütünü olarak anlaşılmalıdır. UNESCO bu çerçeveyi bilimsel araştırma özgürlüğü, bilim insanların uygun çalışma koşulları ve toplumun bilimsel ilerlemeye katılma ve ondan yararlanma hakkı ile ilişkilendirirken; ISC bu özgürlüklerin özellikle hareket özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, ifade ve iletişim özgürlüğü ile veri ve bilgiye erişim özgürlüğünü de içerdiğini vurgulamaktadır.

Bununla birlikte, hem UNESCO hem de ISC bu özgürlükleri sınırsız bir ayrıcalık olarak değil, bilimsel dürüstlük, araştırma bütünlüğü, Şeffaflık, eleştiriye açıklık, insan haklarına saygı ve kamusal sorumluluk ilkeleriyle birlikte değerlendirmektedir. Bu nedenle akademik özgürlük, yalnızca müdahaleden uzak kalma hakkı değil; aynı zamanda bilimin güvenilir, eleştirel, paylaşılabilir ve toplumsal yarara dönük biçimde yürütülmesini mümkün kılan etik ve kurumsal bir zemindir.

Bu raporda kullanılan "akademik özgürlük" kavramı, ğretim elemanlarının ve öğrencilerin bilimsel bilgi üretme, öğrenme, öğretme, araştırma sorusu seçme, bulgularını açıklama, eleştirme ve kamusal tartışmalara uzmanlıkları ölçüsünde katılma haklarını kapsar. "Bilim zgrlğ," bu özgürlüklerin özellikle araştırma, yayın, veriyle çalışma ve bilimsel iletişim boyutuna işaret eder. "Kurumsal zerklik" ise üniversitelerin akademik, idarî ve mal kararlarını siyasi veya keyfi dış müdahalelerden bağımsız biçimde alabilmesini ifade eder.

Bu üç alan birbirinden ayrı olmakla birlikte birbirine sıkı biçimde bağlıdır. Kurumsal zerkliğin zayıfladığı bir düzende akademik özgürlükler daralır; akademik özgürlüğün gvencesizleştiği bir ortamda ise bilimsel üretim nitelik ve güvenilirlik kaybeder. Özellikle iş güvencesinin zayıf olduğu veya disiplin/idari yaptırımların genç yorumlandığı niversite ortamlarında açık sansür kadar

¹² Waters, J. L., Adriansen, H. K., Madsen, L. M., & Saarinen, T. (2024), *(Un)wanted bodies and the internationalisation of higher education*. *Progress in Human Geography*, 48(6), 879-897.

¹³ Mills, D. (2022) *Academic Mobility in Higher Education*. Paper commissioned for the World Higher Education Conference 18-20 May 2022.

¹⁴ *Recommendation on Science and Scientific Researchers* (2018) UNESCO.

¹⁵ *A contemporary perspective on the free and responsible practice of science in the 21st century* (Aralık 2021) International Science Council.

etkili bir otosansür alanı oluşur. Bu nedenle rapor, yalnızca doğrudan yasak ve cezaları değil, kişilerin düşünce üretme ve açıklama kapasitesini fiilen sınırlayan yapısal koşulları da akademik özgürlükler alanının bir parçası olarak ele almaktadır.

Yöntem ve Kapsam

Bu raporda yer verilen olaylar, 2025 takvim yılı içinde Türkiye’de yükseköğretim alanında akademik özgürlükleri, bilim özgürlüğünü, kurumsal özerkliği, öğrencilerin öğrenim ve ifade özgürlüğünü veya akademik personelin mesleki güvenliğini etkileyen gelişmeler arasından seçilmiştir. Değerlendirmede kamuya açık haberler, üniversite açıklamaları, yargı kararları, sendika ve meslek örgütü beyanları, ilgili sivil toplum kuruluşlarının raporları ve Bilim Akademisinin önceki yıllardaki izleme çerçevesi esas alınmıştır.

Raporda olaylar beş ana ölçüte göre değerlendirilmiştir:

- (i) Etkilenen hakkın niteliği,
- (ii) Müdahalenin türü,
- (iii) Müdahalenin münferit değil yapısal bir soruna işaret edip etmediği,
- (iv) Olayın yükseköğretim alanında caydırıcı/yıldırıcı etki doğurup doğurmadığı,
- (v) Hukuki denetim mekanizmalarının etkili işleyip işlemediği.

Bu nedenle rapor, yalnızca tekil ihlal örneklerini değil, tekrar eden örüntüleri ve yapısal eğilimleri görünür kılmayı amaçlamaktadır.

B. Üniversitelerin Kurumsal Özerkliği Alanında Yaşanan Erozyonlar

Boğaziçi Üniversitesi

Boğaziçi Üniversitesinin akademik bağımsızlığına yönelik çok yönlü saldırılar 2021 yılından bu yana hız kesmeden devam etmekte olup üniversitenin akademik kalitesini geriletken uygulamalara karşı öğretim üyelerinin ve öğrencilerin direnişleri de ara verilmeksizin sürmektedir. Gelinek noktada, üniversitenin idari kadrosu çoğunluğu belediyelerden transfer edilen yöneticiler ve liyakat dışı yöntemlerle istihdam edilen idari personelle değiştirilmiş,¹⁶ akademik birimlerin bilgisi dışında ve itirazlarına rağmen yapılan akademik atamalarla liyakat dışı akademik kadrolaşma sürdürülmüş,¹⁷ kampüs kaynakları kuşatılmış, mekânları dönüştürülmüş, kütüphanesi ve yurtları yıkılarak, öğrenci kulüplerinin çalışması engellenerek kampüs öğrencisizleştirilmiş,¹⁸ üniversitenin hem mekânsal hem de kurumsal hafızası yok edilmeye çalışılmıştır.¹⁹ Bir gazete haberinde vurgulandığı üzere, "Gelinek noktada Boğaziçi Üniversitesi, sadece fiziksel sınırları değil, zihinsel sınırları da tel örgülerle çevrilmiş bir kuruma dönüştürüldü. Bir zamanlar Türkiye'nin dünyaya açılan en parlak kapısı olan bu kampüs; bugün kapısına polis taktığı kelepçe

¹⁶ Coşkun, C. (29 Aralık 2025) Bir üniversitenin çöküşü (1): CHP'den kaçanlar, 16-9 aktörleri ve özel atamalar, Kısa Dalga.

¹⁷ Coşkun, C. (2 Ocak 2026) Bir üniversitenin çöküşü (5): Hafızayı silme operasyonu ve "alternatif" direniş, Kısa Dalga.

¹⁸ Coşkun, C. (30 Aralık 2025) Bir üniversitenin çöküşü (2): Paralel vakıf, şirketler ve ticari kuşatma, Kısa Dalga.

¹⁹ Coşkun, C. (2 Ocak 2026) Bir üniversitenin çöküşü (5): Hafızayı silme operasyonu ve "alternatif" direniş, Kısa Dalga.

fotoğrafiyla sembolleşen bir 'idari zapturapt' altında. Kayyım rektörler eliyle örülen bu yeni yapı, sadece bir okulu değil, Türkiye'nin yarım asırlık akademik hafızasını ve prestijini de öğütüyor. Boğaziçi Üniversitesi denince artık akla ilk olarak bilimsel gelişmeler değil, bir kurumun adım adım nasıl işlevsizleştirildiğinin hazin hikayesi geliyor."²⁰

Boğaziçi Üniversitesinde 2025 başından itibaren akademik özgürlük, kurumsal özerklik ve üniversite bileşenlerinin katılımı açısından tartışmalı bir süreç yaşanmış; öğretim üyeleri 17 Ocak 2025'te gerçekleştirdikleri 1000. eylemde kampüslerdeki kısıtlamalara karşı çoğulcu ve kapsayıcı bir üniversite talebini yinelemiştir. Rektörlük ise herhangi bir gerekçe sunmadan üniversiteyi Avrupa Üniversiteler Birliği üyeliğinden çıkarmış ve akademik camiayı bilgilendirmemiştir. Bu karar yargıya taşınmış, aynı dönemde akademisyenlerin kampüse girişlerinin engellenmesi, Senato üyelerinin toplantılara alınmaması ve mahkeme kararlarının uygulanmaması gibi uygulamalarla hukuki ve yönetsel tartışmalar derinleşmiştir. Üniversite mekânlarının ticari etkinliklere açılması ve sınav döneminde planlanan organizasyonlar ise öğrenciler ve akademisyenler tarafından kurumsal itibarın zedelendiği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Öte yandan akademik kadrolara yönelik gerekçesiz sözleşme yenilememe gibi uygulamaların arttığı ve bu işlemlerin de yargıya taşındığı görülmüş; tüm bu gelişmeler üniversitenin yönetsel tercihleri ile akademik değerler arasındaki gerilimin belirginleştiğine işaret etmiştir.

Liyakat

Liyakat ilkesi yarışmaya dayanan seçilme süreçlerinde, işin gereklerine uygun yetenek, beceri, deneyim ve performans dışında başka subjektif kriterlerin kullanılmamasını ifade eder. Sürecin başındaki bu ilke, hukuk devleti ilkesinin benimsendiği devletlerde, elde edilen başarı ve yetkinliklerin tanınması, geri alınmaması ve hukuki belirlilik ilkesi çerçevesinde etki ve sonuç doğurmasına saygı duyulmasını da beraberinde getirir. 2025 yılında liyakat ve bununla ilintili olarak belki de en önemli gelişme, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun üniversite diplomasının iptal edilmesi idi. Burada davanın siyasi boyutu bakımından belirtilmesi gereken en önemli husus, CHP'nin İmamoğlu'nu 2028 seçimleri için cumhurbaşkanı adayı olarak seçmesi ve ilan etmiş olmasıdır. Diploma iptali, cumhurbaşkanı adaylığı için gerekli olan üniversite mezunu olma koşulunun sağlanmasını engellediği için siyasi bir boyuta sahiptir.

Şubat ayında İstanbul Üniversitesi bünyesinde soruşturma sürerken Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği eski başkanlarından Prof. Dr. Tahsin Yeşildere yaptığı açıklamada, 1990 yılında İmamoğlu'nun Kıbrıs Girne Amerikan Üniversitesi'nden İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ne yatay geçişinin, o zamanki mevzuata göre yasal ve diplomasının da geçerli olduğunu belirtti. YÖK'ün yatay geçişe ilişkin kuralları 2007 yılından itibaren düzenlemeye başladığını vurgulayan Yeşildere, bundan önceki tarihlerde bu yetkinin tamamen üniversitelere bırakılmış bir yetki olduğunu vurguladı.²¹ Ancak hukuken tartışmasız olan bu duruma rağmen İmamoğlu'nun İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi tarafından mevzuata uygun olarak düzenlenen diploması 18 Mart

²⁰ Coşkun, C. (28 Aralık 2025) Bir üniversitenin çöküşü: Boğaziçi Üniversitesinde kayyımın beşinci yılı, Kısa Dalga.

²¹ Kepenek, E. (25 Şubat 2025) Prof. Dr. Tahsin Yeşildere: Ekrem İmamoğlu'nun yatay geçisi yasal, BiaNet.

2025 tarihinde iptal edildi.²² Üniversiteden yapılan açıklamada, "Mezun olan 28 kişinin yatay geçiş kararlarının ve bu kararlara dayalı olarak bu kişilerin elde ettikleri mezuniyetlerin ve diplomaların 'yokluk' ve 'açık hata' gerekçeleriyle geri alınmak suretiyle iptal edilmesine karar verilmiştir" denildi.²³

Buna ek olarak, Ekrem İmamoğlu hakkında, üniversite diplomasının sahte olduğu iddiasıyla "resmi belgede sahtecilik" suçundan soruşturma açıldı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, "İmamoğlu'nun İstanbul Üniversitesi'ne o dönem tanınmayan bir üniversiteden geçtiğinin ortaya çıktığı ve bu sebeple diplomasını dayanak göstererek yapacağı iş ve işlemlerin hukuka aykırılığı adına, diplomanın geri alınması istendi. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan İ.Ü Rektörlüğü'ne gönderilen yazıda, diplomanın geri alınması dahil gereğinin yapılması talep edildi."²⁴

İstanbul Üniversitesi, yatay geçişi usulsüz olduğu iddiasıyla diplomasını iptal ettiği İmamoğlu'nun diploma bilgisini üniversitenin veri tabanından sildi. İmamoğlu'nun E-Devlet'ten yapacağı mezuniyet sorgusunda artık lise mezunu olduğu görünecek.²⁵ Bu durumda İmamoğlu cumhurbaşkanlığına aday olamayacak. Böylece üniversitenin akademik değerlendirmelerine siyasi müdahale yapılmasının önünün açıldığı söylenebilir. Temmuz 2025'te de İstanbul Üniversitesi, Ekrem İmamoğlu'nun yüksek lisans diplomasını iptal etti. Gerekçe olarak lisans mezuniyet koşulunun sağlanamaması ve kayıt şartlarındaki eksiklik gösterildi. Mezuniyet bilgileri sistemden silinirken, tezinin de YÖK arşivinden kaldırılması kararlaştırıldı.²⁶

19 Mart 2025 tarihinden itibaren, İstanbul Üniversitesinin diplomayı iptal kararının ardından öğrenciler ülke çapında gösteri yürüyüşleri düzenlemeye başladılar.²⁷

- Üniversitelerde yapılan akademik yayınların sayısı, birçok istatistik ve sıralama endeksinde bir kalite ölçüm unsuru olarak yer almaktadır. Ancak sadece niceliğe bakılarak yapılan ölçümlerin ne denli sorunlu olduğu, yayınların kalitesine yakından bakıldığında daha iyi ortaya çıkmaktadır. Birçok örnekten biri olarak, TÜBİTAK'ın çıkardığı "Turkish Journal of Medical Sciences" dergisinin 2024 yılı Kardiyoloji özel sayısında yer alan altı makalenin beşi, toplam on dört yazar tarafından yazılmış görünmekte, sadece bu beş makalede yazarların isim sıralaması değişmektedir.²⁸ Araştırmaya dayalı olması beklenen bu yayınların, eğer biri diğerinin bulgularını tekrar etmiyorsa, nasıl bu kadar kısa bir sürede üretilebildiği sorusu, liyakat sorununu tekrar gündeme getirmektedir.

- Üniversitelerde liyakat sorunu, "satılık tez" piyasasıyla başka bir boyut kazanmıştır. Bir internet sitesinde yer alan fiyatlara göre, ilahiyat alanında doktora tezi yazdırmak isteyen bir öğrenci 90 bin ila 108 bin TL arasında ödeme yapmaktadır. *Nefes Gazetesi*'nden Mahir Bağış'ın haberine

²² Oysa Anayasa Mahkemesi'nin 2018/16871 (Abidin Pişgin) (RG: 20.02.2024) kararında Mahkeme, iyi yönetim ilkesinin unsurlarından olan idarenin tutarlılığı ilkesi gereği, doktora diplomasının verilmesinin üzerinden bir yıldan fazla bir süre geçtikten sonra, idarenin hatasının külfetinin diploma iptali yoluyla tamamen davacıya yükletilmesinin Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir (par. 44-50).

²³ İstanbul Üniversitesi Ekrem İmamoğlu'nun diplomasını iptal etti (18 Mart 2025) Bianet.

²⁴ Doğan, B. (27 Şubat 2025) Cumhuriyet Başsavcılığında Rektöre: Diplomayı geri alın, Yeni Şafak.

²⁵ Yüksek lisans diploması silinmeyen İmamoğlu artık "lise mezunu" görünecek (7 Mayıs 2025) Bianet.

²⁶ Ekrem İmamoğlu'nun yüksek lisans diploması da iptal edildi (28 Temmuz 2025) Bianet.

²⁷ Üniversitelilerin boykot eylemleri bugün de devam ediyor: 'İtaat etme, hakkını savun!' (25 Mart 2025) Evrensel. Üniversite boykotunda 4. Gün: 'Tayyip istifa!' (27 Mart 2025) Evrensel.

²⁸ Kartoğlu, Ü. (16 Şubat 2025) Dokuz günde bir makale, T24.

göre sosyal bilimlerde bu rakam 85 bine kadar çıkarken, mühendislik ve hukuk gibi alanlarda da benzer ücretler talep edilmektedir.²⁹

- Sistematik bir liyakatsızlık örneği olarak, sahte e-imzalarla kamu kurumlarının dijital sistemlerine izinsiz girişler gerçekleştirildiği tespit edilmiş ve geniş çaplı bir soruşturma başlatılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Göç İdaresi ve çeşitli üniversite sistemlerine sızıldığı; sahte mezuniyet kayıtları, not değişiklikleri, sınav sonucu manipülasyonları ve kişisel veri ihlalleri yapıldığı belirlenmiştir. Atatürk, Gazi, İnönü, Ege ve Yıldız Teknik üniversitelerinin sistemlerinde sahte mezuniyet kayıtları oluşturulmuştur. Diploma numarası, not ortalaması ve mezuniyet tarihi eklenen belgelerin bazılarının tek bir şablondan çoğaltıldığı saptanmıştır. Bir belgede üç farklı kişinin adının yer alması dikkat çekmiştir. Usulsüz lise diplomaları da düzenlenmiştir. A.S. adına çıkarılan sahte e-imza ile MEB sistemine girilerek, dört farklı kişi adına kayıt açılmıştır. Bu kayıtlar, 5 Kasım 2024'te sistemden silinmiştir. Sahte belgelerin fiyatlarının 250 bin TL ile 2.5 milyon TL arasında değiştiği, ödemelerin bazılarının kripto para ile yapıldığı belirlenmiştir. Yazışmalarda "Hocam sistem aktif" ve "Sorguda çıkıyor" gibi ifadeler kullanıldığı tespit edilmiştir.³⁰ Ortaya çıkan bilgilere göre hukukçudan gıda mühendisine, öğretmenden eczacıya yüzlerce kişi sahte akademik derece ile göreve başlamış,³¹ bunun yanı sıra profesör, doçent ve akademisyenlerin sahte diplomalar aldıkları öne sürülmüştür. Ancak ne tam sayı, ne de hangi alanlarda kimlerin sahte diplomayla "kariyer" yaptığı bilgisi kesin olarak saptanamamaktadır.³² İşin diğer trajikomik tarafı ise, "şikayetimvar" sitesinde çok sayıda kişinin, "diploma vaadiyle kandırıldığını, ödediği paraya rağmen vaat edilen hizmeti alamadığını ve hakkını arayacağını belirten şikâyet metinleri yazması olmuştur.³³

- "Newport International University" de sahte diploma davasıyla birlikte tekrar gündeme gelmiştir. "Newport International University" kurulduğu ABD de dahil olmak üzere Türkiye'de de tanınmamaktadır. Buna rağmen üniversite eğitimi için akredite edilmemiş olan bu kurumdan bugüne kadar binlerce kişi mezun olmuştur. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik ve Newport yetkilileri hakkında, "yasaya aykırı faaliyet gösterildiği" gerekçesiyle 2004 yılından 2007 yılına kadar çeşitli tarihlerde davalar açılmıştır. Davacılar arasında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) hatta Yükseköğretim Kurumu da (YÖK) yer almıştır. Şimdiye kadar iki kişi de ABD merkezli kuruluş adına Türkiye'de "izinsiz eğitim faaliyetinde bulunduğu" gerekçesiyle ceza almıştır. TMMOB, Newport Üniversitesi faaliyetleri nedeniyle 2004 ve 2007 yılları arasında farklı davalar açarak, hem kamu görevlilerinin yargılanmasını hem de kuruluştaki çalışan sorumluların cezalandırılmasını talep etmiştir. TMMOB, Newport'un mühendislik eğitimi verdiğini, birliğin faaliyet alanına giren meslek dallarında (bilgisayar, makina, elektrik, elektronik ve haberleşme, inşaat mühendisliği) usulsüz diploma dağıtımını yaptığını ve bu durumun meslek itibarına zarar verdiğini savunmuştur.³⁴

²⁹ Akademide Satılık Tez Skandalı: Fiyatlar 100 Bin Lirayı Aşıyor (14 Haziran 2025) Gerçek Gündem.

³⁰ Sahte diploma soruşturması büyüyor: Kamu kurumlarında dijital sızıntı iddiası (3 Ağustos 2025) Evrensel.

³¹ Yüzlerce kişi sahte diplomayla mesleğe başlamış: Hukukçu, gıda mühendisi, eczacı da var (2 Ağustos 2025) Evrensel.

³² Soykan, T. (5 Ağustos 2025) Bu rejime Mihyeddin yakışır: Torbacı akademiyi ele geçirmiş, BirGün.

³³ Sahte diplomanın piyasası varmış: Şikayetvar'a yüzlerce 'mağduriyet' mesajı (3 Ağustos 2025) Diken.

³⁴ Çaklı, O. (6 Ağustos 2025) AKP'li Ahmet Hamdi Çamlı'nın diploma aldığı Newport Üniversitesine birden fazla dava açılmış; iki kişiye 'izinsiz faaliyet'ten ceza verilmiş, T24.

- Altı diploma, iki yüksek lisans ve iki doktora diplomasıyla gündeme gelen Ulaştırma ve Altyapı Bakan Yardımcısı Ömer Fatih Sayan, Anadolu Üniversitesinden aldığı dört lisans bölümüne dair bilgileri kişisel sitesinden kaldırmıştır. Aynı bilgilerin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın internet sitesinde hâlâ yer aldığı görülmüştür. Sayan, özgeçmişinde Anadolu Üniversitesinden aldığı dört farklı lisans bölümünü silmiştir.³⁵

- MEB'in YÖK verilerine göre 2020–2025'te yurt dışında lise bitirip denklik alarak Türkiye'de üniversiteye yerleşen 169 bin kişiden 6378'inin belgesinde "eksiklik/tutarsızlık" saptanmıştır; toplam 6738 kişinin üniversitelerle ilişiği kesilmiştir. CHP'li Seda Kaya Ösen, bu verilere dayanarak "her 25 belgeden en az biri sahte" değerlendirmesini yapmıştır.³⁶ Türkiye'de sahtecilik tartışmaları eğitim alanına da yansımıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin YÖKSİS kayıtlarında sınav/puan bilgilerinin yer almadığı, giriş türlerinin "yurt dışından kabul edilen öğrenci kontenjanlarına başvurup kendi imkânlarıyla eğitim almak isteyen öğrenci (ön lisans–lisans)" olarak işlendiği belirlenmiştir. Sayıştay raporlarına da yansıyan konu, CHP İzmir Milletvekili Seda Kaya Ösen'in TBMM'ye sunduğu soru önergesiyle gündeme taşınmıştır.³⁷

- Bilimsel sahtekârlığın önüne geçebilecek olumlu bir gelişme olarak, YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, "Tez, makale ve diğer bilimsel çalışmalarda yapay zekânın nasıl ve hangi ölçülerde kullanılacağına dair kapsamlı bir mevzuat çalışması hayata geçmek üzere" demiştir. Geçen yıl hazırladıkları "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehberi"nin, üretken yapay zekânın getirdiği fırsatları değerlendiren ve olası riskleri göz önünde bulunduran kılavuz işlevi gördüğünü belirten Özvar, şunları kaydetmiştir: "Şimdi bu adımı bir ileri seviyeye taşıyoruz. Tez, makale ve diğer bilimsel çalışmalarda yapay zekânın nasıl ve hangi ölçülerde kullanılacağına dair kapsamlı bir mevzuat çalışması hayata geçmek üzere. Gerekli yönetmelik ve yasal düzenlemelerin en kısa sürede yürütüleceğini buradan duyurmak isterim. Böylece yükseköğretim sistemimizde yapay zekâ kullanımına ilişkin etik, denetlenebilir ve şeffaf bir yönetim çerçevesi oluşturulmuş olacaktır. Bu çerçevede yalnızca üretken yapay zekânın tez, makale ve bilimsel çalışmalarda nasıl kullanılacağı değil, aynı zamanda veri güvenliği, kaynak doğrulama, intihal önleme, şeffaf raporlama ve etik sorumluluk konularında da somut standartlar ortaya çıkacaktır."³⁸

Bilim Akademisi Yönetim Kurulu sahte belge ve imza üretimi hakkında 22 Ağustos 2025 tarihinde aşağıdaki açıklamada bulunmuştur:

Yaygın ve kapsamlı sahte belge ve imza üretimi konusunda son günlerde ortaya dökülen veriler ve başlatılan soruşturmalar hem üniversite yönetimlerinin, Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunu hem de üniversitelerin ve eğitim sisteminin kalite ve güvenilirlikleri ile giriş sınavları, not ve değerlendirme sistemleri ve verilen diplomaların geçerliliği açısından vahim bir durumu ortaya sermiş bulunuyor.

³⁵ [Bakan Yardımcısı Sayan, kişisel internet sitesindeki CV'sinden bazı lisans bilgilerini sildi](#) (6 Ağustos 2025) T24.

³⁶ [Üniversite denklik belgelerindeki tutarsızlık Sayıştay raporlarında: Her 25 belgeden biri sahte!](#) (15 Ekim 2025) T24.

³⁷ [Üniversite denklik belgelerindeki tutarsızlık Sayıştay raporlarında: Her 25 belgeden biri sahte!](#) (15 Ekim 2025) T24.

³⁸ [YÖK Başkanı duyurdu: Tez ve makalelerde yapay zekâ kullanımıyla ilgili mevzuat geliyor](#) (4 Kasım 2025) T24.

Bir yandan sahte diploma imalatı, bir yandan da kurumların geçerli usullerle verdikleri, sahtecilik iddiası olmayan gerçek diplomaları üniversite yönetimlerinin siyasal gündemle aşikâr biçimde bağlantılı olarak iptali söz konusudur. YÖK, üniversite yönetimleri ve millî eğitimin sadece hukuk ihlâlinin ötesinde, liyakat ve dürüstlük başta olmak üzere temel ahlâkî ilkeleri uzun süredir görmezden gelmesi, yöneticilerin sorumluluklarını yerine getirmemeleri, akademik değerler, kurallar ve işleyişle bağdaşmayan tepeden inme buyruklarla hareket etmeleri ve ciddi etik ihlaller yerine, derslerde yoklamaların takibi gibi şekilci ayrıntılarla uğraşması kabul edilemez. Yöneticilerin atanma biçimleri, kariyerlerinde kişiye özel düzenlemeler yapılması, buna bağlı olarak liyakatsiz kadroların yaygınlaşması, ahlâkî, bilimsel ve pedagojik en temel hususların bilinmemesi veya bilmezden gelinmesi ve yıllar boyunca sistemdeki bozulmaların birikmesi şimdi gördüğümüz tabloya yol açmıştır.³⁹

2025 Aralık ayının son günlerinde YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar üniversitelerde dört yıllık lisans eğitiminin üç yıla indirilmesine yönelik bir çalışma yürüttüklerini ve bu doğrultuda öğrencilerin yine sekiz sömestr tamamlayacağını ancak bu süreci daha yoğun bir programla üç yılda bitirebileceğini belirterek, akademik yeterliliklerden taviz verilmeyeceğini vurguladı.⁴⁰ Üniversitelerin akademik konulardaki yetkili organı olan senatolarla, üniversitelerin yöneticileri ya da farklı fakültelerin ihtiyaçlarının tartışılacağı ortak başka bir platformda tartışılmadan ortaya atılan bu görüş, birçok üniversite mensubu tarafından tepkiyle karşılanmıştır. *Yüksek Öğretim Çalışmaları* grubu bünyesinde bir araya gelen öğretim üyeleri, “Lisans Programlarının Süresine İlişkin Özgür, Özerk, Demokratik ve Bilimsel Üniversite İlkeleri Çerçevesinde Görüş”⁴¹ başlığıyla bir metin yayımlamışlardır. Bu metinde kısaca, YÖK’ün 2547 sayılı kanunda düzenlenen yetkilerini aştığı, lisans eğitimine ilişkin bağlayıcı düzenlemelerin yetkili organı olan üniversite senatolarının yetkisine müdahale ettiği; bunun da ötesinde, bilimsel veriler doğrultusunda üniversite içinde geniş katılımlı bir istişare süreci olmaksızın, önerilen değişikliklerin pedagojik boyutu, farklı disiplinlere etkileri ve mesleki yeterliliklere olası etkisi tartışılmaksızın ortaya atılmasının da demokratik üniversite yönetişimi ilkesini derinden zedelediği vurgulanmıştır.

Bilim Akademisi de konu hakkında 31 Aralık 2025 tarihli bir açıklama yayımlamıştır:

Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, 20 Aralık 2025’te CNN Türk haber kanalında katıldığı canlı yayında, Türkiye’de dört yıllık lisans eğitiminin üç yıla düşürülmesine yönelik bir çalışma yürütüldüğünü kamuoyuyla paylaşmıştır. Özvar, öğrencilerin sekiz yarıyıllı tamamlayabileceğini, ancak daha yoğun bir programla bu sürecin üç yılda da tamamlanmasının mümkün olabileceğini ifade etmiş, 2026-2027 öğretim dönemine yetişmezse bir sonraki yılda hayata geçireceklerini belirtmiştir.

Bilim Akademisi, yükseköğretim sisteminde bu ölçekte bir yapısal dönüşümün; akademik camiada kapsamlı biçimde tartışılmadan, muhtemel akademik, pedagojik, toplumsal ve

³⁹ [Bilim Akademisinin Sahte Belge ve İmza Üretimi Hakkındaki Açıklaması](#) (11 Ağustos 2025) Bilim Akademisi.

⁴⁰ [YÖK Başkanı Özvar’dan “köklü değişiklik” sinyali: 4 yıllık eğitim 3 yıla düşüyor!](#) (21 Aralık 2025) T24.

⁴¹ [Lisans Programlarının Süresine İlişkin Özgür, Özerk, Demokratik ve Bilimsel Üniversite İlkeleri Çerçevesinde Görüş](#) (28 Ocak 2026) univ-forum.

psikolojik etkileri bütüncül biçimde analiz edilmeden ve üniversitelerin, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin sürece etkin katılımı sağlanmadan gündeme getirilmesini yanlış bulmaktadır.⁴² Bu tür düzenlemeler yalnızca idari ve süre odaklı yaklaşımlarla değil, bilimsel veriye dayalı, katılımcı ve şeffaf bir süreçle ele alınmalıdır.

- İstanbul Medeniyet Üniversitesi, hakkında çocuk istismarı ve taciz iddiaları bulunan Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Akın'ın Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölüm Başkanlığı görevinden uzaklaştırıldığını duyurmuştur. Üniversite, inceleme ve soruşturma sürecinin başlatıldığını açıklamıştır.⁴³

- Çankırı Karatekin Üniversitesi Rektörü Harun Çiftçi'nin döner sermayeden kendisine 1.2 milyon TL gelir bağlatması ve bu nedenle görevden alınmasının ardından benzer bir tablo Karabük Üniversitesinde ortaya çıkmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinin Karabük'te yerel haber sitesi Nethaber'e dayandırarak verdiği bilgilere göre; Karabük Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih Kırışık'ın aylığı 1.2 milyon lirayı bulmaktadır.⁴⁴ Çankırı Karatekin Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Harun Çiftçi, hakkında 60 milyon TL'lik yolsuzluk iddiası bulunmasına rağmen üniversiteden plaketle uğurlanmıştır.⁴⁵

- Akdeniz Üniversitesinde eski rektör yardımcısı ve Hukuk Fakültesinin uzun yıllar dekanlığını yapan Mehmet Altunkaya'nın, intihal yaptığı ve olmayan yayınları varmış gibi gösterip profesörlük kadrosuna atandığı tespit edilmiştir. Üniversite yönetim kurulu Altunkaya'nın profesörlük kadrosunu iptal etmiş ve onaylanması için YÖK'e göndermiştir.⁴⁶

- Boğaziçi Üniversitesinde yapılan "2024 Yılı YÖK Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Merkezi Sınavı" sonrası yaşanan mülakat tartışmaları sürerken, CHP İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın'ın soru önermesine verilen resmî yanıtlar, üniversitenin şeffaflık konusundaki özensizliğini ortaya koymuştur. Yazılı sınavda en yüksek puanları alan adayların mülakatlarda elendiği, dış kurumlardan yapılan atamalar ve taciz iddialarına ilişkin kayıtsızlık dikkat çekmektedir. Resmî yanıtlara göre, yazılı sınavda ilk beşe giren dört aday mülakat aşamasında elenirken, yazılıda 11. sırada yer alan bir aday mülakatla birinciliğe yükselmiştir. Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü bu durumu "sözlü performansın üstünlüğü" ile savunmuştur. Üniversite, mülakatların sesli ve görüntülü olarak kayda alındığını kabul etmiş ancak Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) gerekçesiyle kayıtların kamuoyuyla paylaşılmayacağını açıklamıştır. Bu durum, kamuoyunda "şeffaflık" ve "hesap verebilirlik" tartışmalarını yeniden gündeme taşımıştır.⁴⁷

- Munzur Üniversitesinde ise diploma skandalının ikâmesi niteliğinde bir başka yükselme hikâyesi haber olmuştur. Önce üniversitenin kalorifer kazanı, elektrik işlerinden sorumlu tekniker olarak görev yapan bir ismin, Teknik İşlerden Sorumlu Rektör Danışmanlığı kadrosuna, bir süre sonra fakülte sekreteri unvanıyla bir fakülteye atandığı ortaya çıkmıştır. Bu kişinin daha sonra, Munzur Üniversitesi Pertek Sakine Genç Meslek Yüksekokulu Motorlu Araçlar ve Ulaştırma Teknolojileri-Su Altı Teknolojileri Programı için 27 Aralık 2024'te çıkarılan kadro ilanına

⁴² YÖK'ün lisans eğitimin üç yıla düşürülmesine ilişkin planı hakkında açıklama (31 Aralık 2025) Bilim Akademisi.

⁴³ Prof. Dr. Ahmet Akın taciz iddiaları nedeniyle görevden uzaklaştırıldı (5 Mart 2025) Cumhuriyet.

⁴⁴ Rektörlere servet gibi maaş: Oturduğu villanın kirasını da üniversite karşılıyor! (30 Mayıs 2025) Cumhuriyet.

⁴⁵ Çankırı'da Akılalmaz Veda: Zimmete Para Geçiren Rektöre Tören! (28 Mayıs 2025) ABC Gazetesi.

⁴⁶ Eski dekanın profesörlüğü iptal edildi, onay için YÖK'e gönderildi (26 Mayıs 2025) Cumhuriyet.

⁴⁷ Boğaziçi Üniversitesinde mülakat skandalı: Kayıt var ama açıklama yok 'Boğaziçi topu taca attı' (17 Mayıs 2025) Cumhuriyet.

başvurarak ataması yapılmıştır. Ancak kadroya başvuran ikinci bir kişinin daha yüksek puan almasına rağmen atanmaması nedeniyle açtığı dava sonucunda idare mahkemesi yürütmeyi durdurma kararı almıştır. Süreç bununla da bitmemiş, ikinci kez ilana çıkılmış ve dava açan kişinin başvurusu, koşulları sağlamadığı gerekçesiyle reddedilerek, ilgili kişi fakülte sekreterliğinden bu akademik kadroya atanmıştır.⁴⁸

- Yıldız Teknik Üniversitesinin Davutpaşa Kampüsünde AKP Esenler İlçe Başkanı Emrullah Erkuş'un oğlunun düğününün yapıldığı öğrenilmiştir. Duruma tepki gösteren öğrenciler, "Daha geçtiğimiz günlerde Boğaziçi Üniversitesinde yapılan düğünde 15 yaşında bir çocuk katledildi. Üniversiteler bilimin merkezidir, dışarıdan insanların keyfine göre düğün yapabileceği yerler değildir." demiştir.⁴⁹

- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin 2025-2026 güz programında cuma günlerine ders konulmamıştır. Fakültenin internet sitesinde yer alan ders programında, sadece birinci sınıflar için saat 15.30 ve 17.00 arası çevrimiçi olarak Atatürk İlkeleri ve İnkılap tarihi dersi konulmuştur. Eğitim-İş Genel Başkanı Kadem Özbay, Türkiye'nin en köklü kurumlarından biri olan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinin ders programına dikkat çekerek, "Bu tablo, bilimin değil; tarikatların ve gerici çevrelerin taleplerine göre şekillendirilmiş bir tabloyu gözler önüne sermektedir." demiştir. Bilim üretmesi gereken bir fakültede haftanın bir gününün fiilen tatil edilmesinin kabul edilemez olduğunu belirten Özbay, "Bu durum, akademik kültürü, laik eğitim anlayışını ve bilimsel üretimi tahrip etmektedir. Üniversitelerin dinî gerekçeler ve tarikat dayatmaları doğrultusunda nasıl şekillendirildiğinin somut kanıtı olan bu tablo, bilimsel özerkliğe yönelik açık bir saldırıdır." demiştir.⁵⁰

- YÖK Başkanı Özvar, talebi azalan bölümlerin kapatıldığını ve istihdama yönelik yeni bölümlerin açıldığını açıklamıştır. Tercih kılavuzu da bu durum göz önüne alınarak hazırlanacaktır. Buna göre, 2024 yılında 20 üniversitede başlatılan yapay zekâ temelli 17 farklı program sunan üniversite sayısı 80'e çıkarılacaktır. Özvar, yapay zekâ ürünlerini muhtelif ticari, idari, sosyal ve kültürel alanlarda kullanabilecek elemanlara da ihtiyaç duyduklarını belirtmiş ve "Gerek dijital tarım, gerek tarımda dijitalleşme ile alakalı açmış olduğumuz programlara adayların bakmalarını arzu ediyoruz. 'Teletıp' diye bir alan bütün dünyada ciddi bir şekilde geliyor. Biz de açtık." demiştir.⁵¹

- En önemli unsuru olan öğretim elemanı planlaması yapılmadan açılan pek çok sayıda üniversitenin ve fakültenin varlığı, bu akademik birimlerin yetersizliği 2025 yılında da ÖSYM kılavuzunda somut olarak ortaya çıkmıştır. Kılavuza göre kamu üniversitelerinin lisans bölümlerinin 1278'inde profesör, 990 bölümde ise doçent bulunmamakta, 400 bölümde ise ne profesör ne doçent bulunmaktadır. Profesörü olmayan bölümler içinde tıp, hukuk, diş hekimliği, hemşirelik, bilgisayar mühendisliği, psikoloji, sosyal hizmetler, yazılım mühendisliği gibi bölümler de vardır. YÖK tarafından övgüyle bahsedilen yapay zekâ bölümlerinin bazılarında tek

⁴⁸ Tahincioğlu, G. (7 Ağustos 2025) Kalorifer kazından rektör danışmanlığına ve öğretim görevliliğine uzanan yol: Sahte diplomaya ne gerek var!, T24.

⁴⁹ Yıldız Teknik Üniversitesinde AKP'li ilçe başkanının oğluna düğün yapıldı (6 Eylül 2025) T24.

⁵⁰ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde 'Cuma' tatili: Bilime göre değil, tarikat ve gerici çevrelerin taleplerine göre şekillenmiş (6 Ekim 2025) T24.

⁵¹ YÖK Başkanı Özvar açıkladı: Geleceği olmayan bölümler kapatılıyor (20 Haziran 2025) T24.

bir profesör dahi bulunmamaktadır.⁵² Sorun elbette sadece akademik unvanlara sahip öğretim üyelerinin varlığı ya da yokluğu değildir. Bu unvanların alınmasında talep edilen akademik kriterlerin üniversiteler arasında büyük farklılıklar göstermesi ve kalite esaslı bir minimum standarttan yoksun olması da önemli bir sorun teşkil etmektedir.

- Açılan üniversite sayısında bir azalma olmazken YÖK, devlet üniversitelerinde lisans ve ön lisans programlarında toplam 2023-2025 döneminde %23 kontenjanı azaltmıştır.⁵³ *Cumhuriyet*'ten Figen Atalay'ın haberine göre toplam 123 devlet üniversitesinde kontenjan azaltımına gidilmiştir.⁵⁴

- Fransız *Le Monde* gazetesi “Türkiye Gençliğinin Bir Neslini Kaybetme Riskiyle Karşı Karşıya” başlığıyla, Türkiye’deki üniversitelilerin mesleki perspektiflerinin çaresizliğini ortaya koymuştur. Gazetenin İstanbul muhabiri Nicolas Bourcier’ye göre, Türkiye’de yükseköğretim sistemindeki derin kriz, ülkenin genç kuşağını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bırakmaktadır.⁵⁵ Eurostat ve OECD raporları, 18-24 arası gençlerin üçte birinin ne eğitimde ne işte ne de mesleki eğitimde yer aldığını ortaya koymaktadır. Kadınlar arasında ise durum daha da kötü görünmekte: 18-24 yaş arası genç kadınların %42’si hiçbir eğitim ya da istihdam alanında bulunmamaktadır. Türkiye, yeni mezun istihdamında 33 Avrupa ülkesi arasında son sırada yer almaktadır. Üniversite mezunlarının işsizlik oranı ise genel işsizlik oranının üstündedir. Uzmanlar bu oranın ekonomiyle eğitim arasındaki yapısal uyumsuzluklara ve hızla genişleyen üniversite sisteminin ürettiği mezunlarla iş gücü talepleri arasında bir boşluk yaratmasına bağlamaktadır. Bunun yanı sıra deneyimli akademisyenler yenilere kıyasla sadece %29 daha fazla kazanmaktadır. Eğitime ayrılan bütçe de 2018 sonrasında %12,9’dan %10’un biraz üzerine gerilemiştir.⁵⁶

- Türkiye’deki nitelikli üniversitelerde iyi eğitim almış mezunların, hızlanan bir ölçüde beyin göçüyle kaybedilmesi olgusu 2025 yılında da devam etmiştir. TÜİK’in 24 Ekim 2025’te yayınladığı verilere göre, göç oranı 2025’te yüzde 2 olarak gerçekleşti. Vakıf üniversiteleri mezunlarının göç oranı yüzde 4,3 ile daha yüksek bir seviyede belirlendi.

Mezunların göç etmeyi en çok tercih ettikleri ülke yüzde 19,6’le ABD, yüzde 19,4’le Almanya, yüzde 11,3’le Birleşik Krallık, yüzde 7 ile Hollanda ve yüzde 5,2 ile Kanada oldu.⁵⁷ Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, göç edilen ülkelerin sadece ekonomik refah bakımından Türkiye’ye göre daha ileride olması değil, aynı zamanda V-Dem Demokrasi Endeksinde de üst sıralarda yer alıyor olmasıdır (ABD 24.; Almanya 14.; Birleşik Krallık 22.; Hollanda 20. ve Kanada 26. sırada yer almaktadır).⁵⁸ Yani göç sadece ekonomik nedenlere bağlı olmayıp aynı zamanda daha demokratik bir yaşam tercihi de yansıtıyor olabilir.

⁵² Kömüş, M. (4 Ağustos 2025) 1278 bölümde profesör, 990 bölümde doçent yok, BirGün.

⁵³ Yükseköğretim Kurulu Başkanı Özvar, stratejik kontenjan dönüşümünü açıkladı (17 Şubat 2025) YÖK Haberler.

⁵⁴ Kontenjanlar düşürüldü: Devlet üniversitelerine 190 bin öğrenci daha az alınacak (1 Ağustos 2025) T24.

⁵⁵ Bourcier, N. (Ekim 2025) La Turquie risque de perdre toute une partie de sa jeunesse, ni employée, ni scolarisée, ni en formation, Le Monde.

⁵⁶ Le Monde: Türkiye Gençliğinin Bir Neslini Kaybetme Riskiyle Karşı Karşıya (Kasım 2025) Yabancı Basın X hesabı

⁵⁷ Yükseköğretim Bevin Göçü İstatistikleri, TÜİK Veri Portalı.

⁵⁸ Democracy Report 2023: Defiance in the Face of Autocratization (Mart 2024) V-Dem Institute.

Democracy Report 2024: Democracy Winning and Losing at the Ballot (Mart 2024) V-Dem Institute;

Democracy Report 2025: 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped? (Mart 2025) V-Dem Institute.

Öğrencilerin Öğrenim Hakkına ve İfade Özgürlüğüne İlişkin Müdahaleler

19 Mart 2025 tarihinden itibaren bütün ülke çapında yayılan öğrenci protestoları ve bu gösterilere yönelik müdahaleler, yükseköğretimin en önemli bileşeni olan öğrencilerin hayatını doğrudan ve son derece olumsuz şekilde etkilemiştir. Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine yapılan ve orantısız güç kullanılan polis müdahaleleri, gözaltı ve tutuklama tedbirleri, bunları müteakip açılan disiplin ve ceza soruşturmaları ile yurttan atma cezaları, öğrencileri dört koldan kuşatan ve öğrenim haklarının özüne dokunan müdahaleler olarak gerçekleşmiştir.

- Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü, 28 öğrenci kulübünün yönetim kurulu üyelerini görevden almıştır. Kulüp statüsünde yer almayan altı topluluğun da etkinliklerini 28 Mart 2025 tarihine kadar dondurmuştur. Söz konusu kulüp ve topluluklar, "İşgal Kafe" olarak adlandırılan kafeyle ilgili bir metnin imzacıları arasında yer almıştı. Rektörlük bu kararın, kapatılan öğrenci topluluklarının TCK madde 154'te düzenlenen "hakkı olmayan yere tecavüz" suçunu işlemeye teşvik etmelerinden dolayı verildiğini açıklamıştır.⁵⁹ Öğrencilerin eylemlerini destekleyen öğretim üyeleri ise yaptıkları açıklamada, "Köklü bir geçmişe sahip olan Boğaziçi Üniversitesi öğrenci kulüpleri, üniversitemizin kültürünün vazgeçilmez birer unsurudur. 162 yıllık tarihimizde, ülkenin siyasî tarihinin en baskıcı dönemleri dahil olmak üzere, üniversitemizde kulüp faaliyetleri hiçbir zaman yasaklanmamış, kampüslerimiz her zaman öğrencilerimizin kendilerini özgürce ifade edebildikleri alanlar olmuştur" demiştir.⁶⁰

- Boğaziçi Üniversitesinde Öğrenci Temsilciliği Kurulu (ÖTK) seçimlerinde aday olan 10 öğrencinin adaylıkları üniversite yönetimi tarafından adları listeden çıkarılarak engellenmiştir. Öğrenciler yaptıkları başvuru sonrasında haklarında disiplin soruşturması açıldığını, daha önce değiştirilen ÖTK Yönergesi uyarınca "hakkında disiplin soruşturması olmamak" koşulu nedeniyle listeden çıkarıldıklarını öğrenmişlerdir.⁶¹

- "İşgal Kafe" eyleminden sonra yaklaşık 20 öğrencinin üç gün süreyle kampüse girişi yasaklanmıştır. Gazeteci Mehmet Baran Kılıç ise, Boğaziçi Üniversitesinin öğrencileri YÖK kanununun 54. maddesi, 6. fıkrası f bendini gerekçe göstererek okuldan uzaklaştırdığını açıklamıştır. Kılıç, bu maddenin 19 Nisan 2024 tarihli *Resmî Gazete*'de çıkan AYM kararıyla iptal edildiğini belirtmiştir.⁶²

- Marmara Üniversitesi Yeni Medya Kulübünün düzenlediği "Gazze'de insan hakları: İsrail'in eylemleri ve küresel yanıt" panelinde öğrenciler, Marmara Üniversitesinin "kardeş üniversite" olduğu Hayfa Üniversitesi ile iş birliğinin kesilmesini talep etmiştir. Üniversite yönetimi ise buna ilişkin olarak bir öğrenciye disiplin soruşturması açmıştır. Öğrencinin "üniversite yöneticilerinin ve çalışanlarının şeref ve haysiyetini zedeleyen pankart açmak, eylemi sözlü şekilde tekrar etmek ve X hesabından paylaşmak" gerekçesiyle bir ay uzaklaştırma cezası aldığı haberi basına yansımıştır.⁶³

⁵⁹ Dinç, A. (25 Şubat 2025) Boğaziçi Üniversitesinde 'İşgal Kafe' cezası: "Sopalardan korkmuyoruz", BiaNet.

⁶⁰ Boğaziçi Üniversitesi akademisyenleri öğrenci kulüplerine yönelik karara tepki gösterdi (28 Şubat 2025) BirGün.

⁶¹ ÖTK adaylarına engel (28 Şubat 2025) BirGün.

⁶² Rektörden padişah fermanı (18 Şubat 2025) BirGün.

Anayasa Mahkemesi'nin E. 2023/78, K. 2024/55 sayılı iptal kararı 19 Nisan 2024 tarihinde *Resmî Gazete*'de yayınlanmış ve yayımından dokuz ay sonra, yani 19 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁶³ Vural, A. (13 Şubat 2025) "İsraili le ilişkiler kesilsin" diyen öğrenciye uzaklaştırma cezası, Bianet.

- Kredi Yurtlar Kurumu burslarında az miktarda yapılan zamma karşılık, devlet üniversitelerinde özellikle yemek ücretlerine yapılan zamlar, Türkiye'nin mevcut ekonomik koşullarında öğrencilerin maddi yaşam koşullarını iyice zorlar hale gelmiştir. Bu kapsamda birçok üniversitede öğrenciler protesto gösterileri düzenlemiştir.⁶⁴ Aynı şekilde sınırlı devlet yurdu olanaklarının da giderek azaltılması öğrencilerin tepkisiyle karşılanmıştır.⁶⁵

- Ekrem İmamoğlu'nun diplomasının iptalinden sonra ülke çapında gösteriler yapan üniversite öğrencilerine yönelik gözaltı ve tutuklamalar başlamış; tutuklanan öğrenciler, toplantı ve gösteri yürüyüşü kanununa muhalefet etmekle suçlanmıştır. Bir kısmı ise cumhurbaşkanına hakaret, polise mukavemetle suçlanarak tutuklanmıştır.. Yaşları 18-20 olan gençlerin avukatları, şimdiye kadar neredeyse hiç tutuklama kararı verilmemiş olan bir suç tipinden tutuklandıklarını belirterek, gözaltı ve tutuklama sürecinde saatlerce otobüslerde, karakollarda ayakta bekletilmelerinden dolayı kötü muameleye de maruz bırakıldıklarını vurgulamışlardır.^{66 67}

- Bunu takip eden günlerde öğrenciler arkadaşlarının serbest bırakılması için protesto ve boykota başlamıştır..⁶⁸ Öğrencilerin bu eylemleri bazı üniversiteleri "dijital gözetleme yöntemlerini" kullanmaya yönelterek, öğrencilerin protesto haklarını kullanmalarını sınırlamaya, hatta engellemeye dönüşmüştür. Haberlere göre, üniversitelerde ilk kez, "QR Kod Yoklaması" dönemi başlatılmıştır. Hacettepe Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi başta olmak üzere bazı yükseköğretim kurumları, akademisyen ve öğrencilerin derslik girişlerini dijital takibe alıp kampüs içinde olmalarına rağmen derse girmek yerine eylemlere katılan öğrenci ve akademisyenler, amfilerdeki QR Kod Yoklaması ile tespit etmeye başlamıştır..⁶⁹

- Eylemlere katılan öğrenci ve akademisyenlere yönelik yaptırımlara YÖK de katılarak, üniversitelere boykot çağrısında bulunan ve boykota katılan öğrenci, akademisyen ve idari personel hakkında gerekli "idari ve adli" işlemlerin yapılması için Rektörlüklere bir yazı göndermiştir.⁷⁰

- Hatay'da üniversite öğrencisi ve şehit çocuğu olan Görkem Akşit, WhatsApp grubunda "Bütün ülke genelindeki üniversite arkadaşlarımız yapılan haksızlıklara karşı direnirken, burada böyle oturmak benim kanıma dokunuyor" yazdığı için KYK yurdundan atılmıştır.⁷¹

- Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyeleri ise, İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasıyla başlayan süreci değerlendirerek; "Değerli öğrencilerimiz, göz bebeklerimiz, düne, bugüne ilişkin görüşlerini, kaygılarını birlikte söylüyorlar. Hak, hukuk, adalet istiyorlar. Düşünce ve isteklerini çağdaş, demokratik haklarını baskılara karşın, kullanarak dile getiriyorlar. Birlikte yürüyorlar. Kararlılar. Özenliler. Kimseye zarar vermeden, hakaret etmeden, haklarını, geleceklerini arıyorlar. Üniversitede eğitim almak, hak ettikleri değeri görmek istiyorlar.

⁶⁴ Vural, A. (3 Şubat 2025) Boğaziçi'nde yemekhaneye zam: Krizin yükü yine üniversite öğrencilerine, Bianet.

⁶⁵ Dinç, A. (23 Mayıs 2025) MSGSÜ'de yurt protestosu: "Kayımdan rektör, yurttan kampüs olmaz", Bianet.

⁶⁶ Sülün, Ü.G. (30 Mart 2025) Tutuklanan 19 yaşındaki Öğetürk'ün avukatı Demirci: Gençleri fişleme çabası var, Bianet.

⁶⁷ Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerine polis müdahalesi: 10 öğrenci gözaltına alındı! (21 Mart 2025) BirGün.

⁶⁸ Demirel, N.S. (6 Nisan 2025) Üniversite öğrencileri: Arkadaşlarımız serbest bırakılana kadar ayakta yız, Evrensel.

⁶⁹ Üniversite öğrencileri QR kodla fişlenecek (18 Nisan 2025) Evrensel.

⁷⁰ YÖK'ten boykota katılan akademisyen ve öğrencilere soruşturma talimatı (8 Nisan 2025) Evrensel.

⁷¹ 'İmamoğlu' protestolarına destek verdi... KYK yurdundan şehit çocuğunu attılar (27 Mart 2025) Cumhuriyet.

İstedikleri lütuf değil en temel hakları. Hepimiz çok iyi biliyoruz: İstediklerinden çok daha fazlasını hak ediyorlar" açıklamasını yapmıştır.⁷²

- Marmara Üniversitesi, İkbal Uzuner ile Ayşenur Halil'in öldürüldüğü ve kamuoyunda "sur cinayetleri" olarak bilinen cinayetleri protesto eden öğrencilere, "izinsiz basın açıklaması yapıp kampüs trafiğini engelledikleri" gerekçesiyle kınama cezası vermiştir.⁷³

- Hacettepe Üniversitesinde gerçekleştirilen "Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Sempozyumu"nu WhatsApp grubundan eleştiren 30'a yakın öğrenciye okul yönetimi tarafından disiplin soruşturması başlatılmıştır. Öğrenciler, "Rektörlüğün bu sempozyumu düzenleme hakkı varsa, bizim de eleştirme hakkımız var" demiştir.⁷⁴

- İstanbul Kadıköy'de 8 Nisan'da düzenlenen ve binlerce üniversite öğrencisinin katıldığı dayanışma sahnesi eylemine katılan Esila Ayık, etkinlikte "Diktatör Erdoğan" yazılı bir döviz taşıdığı için "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla tutuklanmış, 36 gün tutuklu kalan ve ağır sağlık sorunları olan Ayık, ilk duruşmada tahliye edilmiştir. Savcının 'tutukluluğa devam' yönündeki mütalaasına rağmen Esila Ayık, Arda Öğüşlü ve Mehmet Efe Erdoğan hakkında tahliye kararı verilmiştir.⁷⁵

- Yıldız Teknik Üniversitesinde Boykot Kafe gerekçesiyle dört öğrenciye soruşturma açılmıştır. Dicle Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin açmak istediği Musa Anter pankartına izin verilmemiş; Sağlık Bilimleri Üniversite Rektörü Kemalettin Aydın, protestolara katılan öğrencileri tehdit etmiş, MSGSÜ öğrencileri ise müdahaleyle karşılaşmıştır.⁷⁶

- Boğaziçi Üniversitesinde 2025 yılında Tarih bölümünden yüksek onur derecesiyle bölüm birincisi olarak mezun olan Pelin Gümüşdağ'ın yüksek lisans başvurusunun, bölüm tarafından kabul edilmesine rağmen Sosyal Bilimler Enstitüsü kararıyla iptal edildiği aktarılmıştır. Aynı şekilde Kimya Mühendisliğinde yüksek lisans programına kabul edilen Berat Kaşkaloğlu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından yüksek lisans programından çıkarılmıştır. Ayrıca Kaşkaloğlu'nun mezun kartı iptal edilmiş ve üniversite kampüsüne girişi yasaklanmıştır. Bu iki öğrencinin ortak özelliği ise İmamoğlu'nun diplomasının iptaline karşı yapılan protesto gösterilerine katılmış olmalarıydı.⁷⁷

- Boğaziçi Üniversitesi mezuniyet töreninde diplomasını yırtan CHP gençlik kolları üyesi Doruk Dörücü gözaltına alınmıştır.⁷⁸

- 19 Mart protestolarına katılan ve bu sırada gözaltına alınan Trakya Üniversitesi üçüncü sınıf öğrencisine, bir süre sonra Selimiye Yurt Müdürlüğünden, "yurttan atıldığına" ilişkin tebliğde bulunulmuştur. Öğrenciye tebliğ edilen yazıda Yurt Hizmetleri Yönetmeliği'nin 24. maddesindeki,

⁷² Hacettepe Üniversitesi öğretim üyelerinden öğrencilerine destek: Geleceklerini arıyorlar: istedikleri lütuf değil, en temel hakları! (27 Mart 2025) T24.

⁷³ Marmara Üniversitesinden sur cinayetleri protestosuna kınama cezası (16 Mart 2025) T24.

⁷⁴ Hacettepe Üniversitesinde 30'a yakın öğrenciye soruşturma: Gerekçe 'Aile Yılı' sempozyumunu eleştirmek (16 Mayıs 2025) Evrensel.

⁷⁵ Hasta mahpus öğrenci Esila Ayık tahliye edildi (15 Mayıs 2025) Bianet.

⁷⁶ Ayhan, K. (29 Mayıs 2025) Üniversitelerde baskı, yasak, müdahale sürüyor, BirGün.

⁷⁷ Evrim, O. (20 Temmuz 2025) Boğaziçi Tarih birincisinin yüksek lisans kabulü iptal edildi, Evrensel.

⁷⁸ CHP duyurdu: Boğaziçi Üniversitesinde diplomasını yırtan Doruk Dörücü gözaltında (4 Temmuz 2025) Diken.

"Türkiye Cumhuriyeti devletinin, Anayasa'da belirtilen niteliklerine aykırı davranışlarda bulunmak, milli birlik ve bütünlük duygularını zedeleyici veya bozucu maksatla bayrak veya sembol asmak, kullanmak, marşlar söylemek, açlık grevinde bulunmak, oturma eylemi yapmak, pankart taşımak veya asmak, ideolojik veya politik amaçlı gösteri, toplantı, tören düzenlemek, demeç vermek, katılmak veya katılmaya zorlamak" fıkrası kapsamında yurttan çıkarıldığı bildirilmiştir.⁷⁹

- Bilkent Üniversitesinde yurt ziyaret saatlerinin gerekçesiz biçimde kısıtlanmasına tepki gösteren öğrenciler forum düzenlemiştir. Forumun ardından okul yönetimi, çağrışı yapan kulüp ve toplulukları tehdit içerikli maillerle uyarmıştır. Aynı gün Kadın Çalışmaları Topluluğu, Rojin Kabaiş cinayetine ilişkin yürüyüş düzenlediği için uyarı cezası almış; OEM onayıyla açılan Vegan Topluluğu standı ise dağıtılan pullar gerekçe gösterilerek güvenlik tarafından kapatılmıştır.⁸⁰

- İstanbul Bilgi Üniversitesi öğrencileri "Bahar Festivali"nin iptal edilmesini protesto etmek için sloganlarla rektörlüğe yürümüş, "Can Holding gidecek biz kalacağız," "Festival bizimdir, bizim kalacak" sloganlarıyla yürüyen öğrenciler, tutuklu arkadaşlarının tahliye edilmesini de istemiştir.⁸¹

C. Bilim Özgürlüğü, Akademisyenlerin Kişilik Hakları ve Güvenlikleri ile İlgili İhlaller

- Vakıf üniversiteleri ile devlet üniversitelerinin eşit maaş verme konusunda 2547 sayılı Kanunun Ek 8/2 maddesini⁸² uygulamayan Üsküdar Üniversitesinde 2019-2022 arasında doktor öğretim üyesi olarak çalışan bir akademisyen, çalıştığı dönem içerisinde maaş eşitleme kararını tanımayan Üsküdar Üniversitesine yönelik İstanbul 4. İdare Mahkemesi'nde dava açmış; bir buçuk yıl kadar süren davanın sonucunda akademisyeni haklı bulan Mahkeme, faizleriyle birlikte aradaki maaş farkının akademisyene ödenmesine karar vermiştir.⁸³

- Akademisyenlik mesleğinin ekonomik yoksullaşma riskiyle karşı kalması, son yılların önemli gündem maddelerinden birisini oluşturmaktadır. Bu kapsamda Akademik Dayanışma Platformu (ADAP), zam çağrısında bulunarak taban maaş miktarı belirlenmesi talep etmiştir. ADAP tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'de yoksulluk sınırının nisan ayında 78 bin 292 TL olduğu hatırlatılmıştır. Açıklamada, "Profesör maaşı 2015 yılının nisan ayında yoksulluk sınırının yüzde 41 üzerinde iken, 2025 yılının nisan ayında yalnızca yüzde 19 üzerinde kaldı. Araştırma görevlisi maaşı ise 2015 yılının nisan ayında yoksulluk sınırının yüzde 18 altında iken, 2025 yılının nisan

⁷⁹ [19 Mart protestolarına katılan Trakya Üniversitesi öğrencisi yurttan atıldı](#) (4 Ağustos 2025) T24.

⁸⁰ [Bilkent'te öğrencilere baskı arttı: Forum çağrısına ceza, kadın yürüyüşüne uyarı, vegan standına müdahale](#) (16 Kasım 2025) Siyasi Haber.

⁸¹ [Öğrenciler iptal edilen festivallere sahip çıktı](#) (13 Mayıs 2025) BirGün.

⁸² Ek Madde 8/2: "(Ek fıkra: 15/4/2020-7243/11 md.) Vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarına, unvanlarına göre Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen ücret tutarından az ücret verilemez. Bu fıkra kapsamında Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen emsal ücretin hesaplanmasında ilgili mevzuat uyarınca aylıklara ilişkin hükümlerin uygulandığı kadroya bağlı ödemeler dikkate alınır".

⁸³ [YÖK'ün maaş eşitleme kararını tanımayan Üsküdar Üniversitesine karşı emsal karar](#) (14 Şubat 2025) T24.

Benzer bir dava için bkz. Yaşar, F. (18 Şubat 2025) [Yargıdan vakıf üniversitelerindeki akademisyenler için maaş kararı: 5 yıl geriye dönük hak talep edilebilecek](#), Gazete Duvar.

ayında yüzde 22 altında kaldı. Hayat şartlarının giderek zorlaştığı bu dönemde, göreve yeni başlayan araştırma görevlisi ile 25 yıldır hizmet veren ve dört yıldır profesör unvanına sahip öğretim elemanlarının maaşlarının sırasıyla ortalama 60 bin TL ve 90 bin TL civarında olması anlaşılır gibi değildir. Akademisyenlerin taban maaşları araştırma görevlilerinden başlanarak yoksulluk sınırının en az iki katı olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir” ifadeleri kullanılmıştır.⁸⁴

Yargı Kararlarına Uyulmaması ve Hukuki Belirsizlik

Akademik özgürlüklerin güvencesi yalnızca anayasal ve yasal normların varlığına değil, bu normların etkili biçimde uygulanmasına bağlıdır. 2025 yılı itibarıyla yükseköğretim alanında dikkat çeken en ciddi sorunlardan biri, öğretim elemanları lehine verilen yargı kararlarının uygulanmaması veya etkisiz bırakılmasıdır. Göreve iade, kurul kararlarının iptali veya disiplin işlemlerinin hukuka aykırılığı yönünde verilen kararların ilgili üniversite yönetimlerinde fiilen göz ardı edilmesi, hak arama yollarının etkisizleşmesine yol açmaktadır.

Bu sorun yalnızca bireysel mağduriyet doğurmamakta; yükseköğretim alanında hukuki güvencelerin caydırıcılığını da ortadan kaldırmaktadır. Mahkeme kararının uygulanmayacağı düşüncesi, ihlale uğrayan kişilerin dava açma motivasyonunu düşürmekte, üniversite yönetimlerinin keyfi işlem alanını genişletmekte ve akademik topluluk içinde derin bir güvensizlik üretmektedir. Aşağıda yer verilen çeşitli örnekler, hukukun üstünlüğü ilkesinin yükseköğretim alanında yalnızca normatif değil, pratik olarak da aşındığını göstermektedir. Bu nedenle yargı kararlarına uyulmaması, raporda ayrı bir yapisal ihlal kategorisi olarak değerlendirilmiştir.

- Barış İçin Akademisyenler’in (BAK) 2016 yılından itibaren başlayan görevden uzaklaştırma kararlarına karşı yargı süreçleri de büyük ölçüde halen kesinleşmemiş olarak devam etmektedir. İhraç kararına itiraz eden 385 akademisyenden sadece 117’si göreve iade kararı alabilmiştir. Geri kalanların itiraz başvuruları çok uzun süredir Danıştay’da beklemektedir. Sekiz yıl önce ihraç edilen yüzlerce akademisyenden sadece dördünün iade kararı kesinleşmiştir.⁸⁵

- Bu raporun yazıldığı 2026 Mart ayının ilk haftasında Danıştay 5. Dairesi’nin “Barış Akademisyenleri” konusunda verdiği bir kararla yaptığı içtihat değişikliği de (karar iki karşı oyla alınmıştır) hem akademik özgürlükler hem de hukuk devletinin en önemli alt başlıklarından olan yargı kararlarının yerine getirilmesi konusunda, Türkiye’de gerçek bir ilerleme sağlanamadığını ve yakın gelecekte de büyük umutlar beslenmesini sağlayacak bir durumun mevcut olmadığını ortaya koymuştur. Danıştay 5. Dairesi kısaca, tıpkı milletvekili Can Atalay hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararına uymayacağını açıklayan ve bu ihlal kararında olumlu oy kullanan AYM üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunan Yargıtay 3. Dairesi gibi, AYM’nin verdiği Zübeyde Füsun Üstel kararındaki⁸⁶ ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği tespitinin kendisini bağlamadığını, ceza mahkemelerindeki beraat kararlarının da idare mahkemesi kararlarına etki etmeyeceğine karar vermiştir. 5. Dairedeki çoğunluk gerekçesinde, ceza davası dosyasında yer alan Emniyet Genel Müdürlüğü’nün bilgi notuna ve Barış Bildirisi hakkındaki yargılarına itibar etmiştir. Böylece Üstel kararıyla atılan ifade özgürlüğü konusundaki önemli adımın bütün kazanımları ortadan kaldırılmış olmaktadır.

⁸⁴ Sağol, B. (7 Haziran 2025) Akademi yoksulluk sınırında, BirGün.

⁸⁵ Şenol, F. (7 Şubat 2025) 8 yıllık sürgün: Üniversite tasfiyesinin son durumu, Gazete Duvar.

⁸⁶ 2018/17635 (RG: 19.9.2019).

14 Mart 2026'da Gökçer Tahincioğlu'nun imzasıyla yayınlanan habere göre ise, Danıştay 5. Dairesi, beş ay arayla daireden aynı konuda iki farklı karar çıkması nedeniyle geniş heyetle toplanarak konuyu görüşmüştür. Başkan ve yedi üyenin katıldığı müzakerede, istinaf mahkemesince mesleğe dönmesi yerinde bulunmayan ihraç akademisyen hakkındaki karar bozulmuştur. Çoğunluk oyuyla alınan kararda, Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmasının zorunluğu olduğu vurgusu yapılarak, sadece bildiriye imzalayanların mesleğe dönüşleri konusunda artık farklı bir yorum yapılmasına ihtiyaç olmadığı vurgulanmıştır. Kararda, devlete sadakat yükümlülüğü ve örgütlere iltisak konusunda bir değerlendirme yapılarak, AYM kararlarına uyulmaması örneği verilmiş ve AYM kararlarına uyulmamasının devlete sadakat yükümlülüğüne aykırı bir davranış olsa da örgüt ve yapılarla iltisak anlamı taşımadığı vurgulanmıştır. Kararda, AYM'nin Barış Akademisyenleri kararına atıf yapılarak, "Dolayısıyla, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında kalan bildiriye imzalama eyleminin, terör örgütü ile iltisak veya irtibat noktasında da hukuken geçerli bir sebep olma vasfını yitirdiği ve söz konusu bildirin içerisinden hareketle bildiriye imzalayanların terör örgütü ile ilişkilendirilmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığından, davacının söz konusu bildiriye imzalamış olmasının PKK/KCK terör örgütü ile iltisak veya irtibat sebebi olarak değerlendirilmesine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde bu yönüyle hukuka uyarlık bulunmamaktadır." denilmiştir. Aksi bir kararın, Anayasa Mahkemesi tarafından verilmiş kararın yok sayılması anlamına geleceği vurgulanmıştır.⁸⁷

- İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi araştırma görevlisi Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası üyesi Levent Dölek, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanmasının ardından başlayan protestolara katıldığı gerekçesiyle tutuklanmıştır. Eğitim-Sen'in, üniversitelilerin başlattığı akademik boykota destek için yaptığı bir günlük iş bırakma eylemine katılan Dölek, 26 Mart'ta evine yapılan polis baskısıyla gözaltına alınmıştır. Dölek, emniyetteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edilmiştir. Savcılık ifadesi alınmayan Dölek, çıkarıldığı mahkemece tutuklanmıştır.⁸⁸ Yaklaşık 15 gün sonra tahliye edilen araştırma görevlisi hakkındaki davanın Eylül 2025'te görülmeye başlanacağı belirtilmiştir.⁸⁹ Bu konuda dava sürecinin devamıyla ilgili bilgiye erişilememiş olmakla birlikte, tahliye ile dava arasındaki sürenin çarpıcılığı tek başına dikkat çekicidir.

- Eğitim-Sen Ankara 5 No'lu Üniversiteler Şubesinde yapılan açıklamada, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görevlendirme ile ders veren bir öğretim elemanının, öğrencilerin boykot kararına destek verdiği için görevine son verildiği belirtilmiştir. Bir öğrencinin CİMER'e yaptığı şikâyet sonrası Eğitim Fakültesi Yönetim Kurulu kararıyla öğretim elemanının ilişisinin kesildiği öğrenilmiştir.⁹⁰ Benzer bir uygulama, aynı gerekçeyle Gebze Teknik Üniversitesinde de yaşanmıştır.⁹¹

- Ankara Üniversitesi *Alternatif Akademi Topluluğu* üyeleri, yeni eğitim döneminin başlamasıyla düzenledikleri tanışma etkinliğinde polis tarafından yapılan kimlik kontrolü uygulaması ve

⁸⁷ Tahincioğlu, G. (14 Mart 2026) Danıştay, "AYM kararlarına uyulmaması da sadakat yükümlülüğüne aykırı" dedi, Barış Akademisyenleri'nin iadesine kapı açtı, T24.

⁸⁸ Sülün, Ü.G. (27 Mart 2025) Sayın: Levent Dölek bir fotoğraf karesi gerekçe gösterilerek tutuklandı, Bianet.

⁸⁹ Akademisyen Levent Dölek hakkında tahliye kararı (10 Nisan 2025) Bianet.

⁹⁰ Eğitim Sen: Hacettepe Üniversitesi'nde akademik boykota destek veren akademisyenin görevine son verildi (12 Mayıs 2025) Evrensel.

⁹¹ Kozan, H.G. (27 Mayıs 2025) GTÜ'de iki akademisyene soruşturma, Evrensel.

ardından gerçekleştirilen hukuksuz baskılar hakkında basın açıklaması gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin aktardığına göre *Alternatif Akademi Topluluğunun* tanışma etkinliği sırasında üniversite yerleşkesinde bulunan polis ekipleri, etkinliğe katılmak isteyen öğrencilerin kimlik bilgilerini toplamıştır. Topluluk tarafından yapılan açıklamada, etkinliğin ardından ilerleyen günlerde kimlik bilgileri toplanan öğrencilerin ve ailelerinin polis olduğunu iddia eden kişiler tarafından aranarak taciz edildiği ve baskı altına alınmaya çalışıldığı söylenmiştir. Bu uygulamaların öğrencilerin akademik ve sosyal faaliyetlerini engellemeye yönelik olduğunu belirten Ankara Üniversitesi *Alternatif Akademi Topluluğu* üyeleri, Eğitim Sen 5 No'lu Şube'de basın açıklaması düzenlemiştir.⁹²

Vakıf Üniversitelerinde Özlük Hakları, İş Güvencesi ve Akademik Özgürlük

Vakıf üniversitelerinde çalışan akademik personelin durumu, yalnızca çalışma hukuku bakımından değil, doğrudan akademik özgürlükler bakımından da özel dikkat gerektirmektedir. Mevcut uygulamada yıllık veya kısa süreli sözleşmeler, sözleşme yenilememe tehdidi, keyfi işten çıkarmalar, mahkeme kararlarının uygulanmaması ve ücret eşitsizliği iddiaları, bu kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının kendilerini güvende hissetmelerini güçleştirmektedir. İş güvencesinin zayıfladığı bir ortamda öğretim elemanları yalnızca işlerini değil, uzmanlık alanlarında kamusal görüş açıklama, üniversite yönetimini eleştirme, öğrencilerle dayanışma gösterme veya sendikal faaliyetlere katılma haklarını kullanırken de caydırıcı baskılarla karşılaşabilmektedir.

2025 boyunca vakıf üniversitelerinde bu yapısal sorunun somut örnekleri görülmüştür. Uzun yıllardır çalışan akademisyenlerin yalnızca ekonomik gerekçelerle işten çıkarılması, eşit ücret yükümlülüğüne ilişkin yargı süreçleri ve bazı üniversitelerde işe iade kararının keyfi biçimde uygulanmaması, geciktirilmesi veya mağduriyet yaratacak şekilde uygulanması sorunun münferit olmadığını göstermektedir. Bu örnekler, vakıf üniversitelerinde akademik personelin statüsünün kurumsal yönetim iradesine aşırı bağımlı hale geldiğini ve hukuki belirlilik ilkesinin zayıfladığını göstermektedir. Bu durum, özellikle genç öğretim elemanları ve araştırma görevlileri bakımından daha ağır sonuçlar doğurmakta; eleştirel düşünce, kurumsal aidiyet ve uzun vadeli akademik yatırım kapasitesini zedelemektedir.

- Vakıf üniversitelerinin hukuki belirlilik ilkesine aykırı personel politikalarının bir örneği Altınbaş Üniversitesinde yaşanmıştır. On bir yıldır adı geçen üniversitede çalışan Prof. Dr. Alper Kaliber ve Öğretim Görevlisi Esra Kaliber sadece "kârdan zarar ediyoruz" gerekçe gösterilerek işten çıkarılmıştır.⁹³

- 2024-2025 eğitim öğretim yılının sona ermesiyle beraber vakıf üniversitelerinde, her yıl olduğu gibi yine öğretim görevlileri işsizlikle karşı karşıya bırakılmıştır. Birçok üniversitede onlarca en az 79 öğretim görevlisinin temmuz ayı itibarıyla işsiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Özel Sektör Öğretmenleri Sendikası, Vakıf Üniversiteleri Birimi tarafından yapılan açıklamada, "Vakıf üniversitelerinde çalışan akademisyenler olarak bizler, her yıl yaz aylarının gelişiyle birlikte yeniden benzer bir tabloyla karşılaşmaktayız. Çoğu zaman gerekçesi bile belirtilmeyen, kimi zaman muğlak idari kararlara dayandırılan, kimi zamansa açıkça mali veya yönetsel hesaplara kurban

⁹² Ankara Üniversitesinde fişlemeye tepki (22 Ekim 2025) BirGün.

⁹³ Prof. Dr. Alper Kaliber ve Esra Kaliber Altınbaş Üniversitesinden atıldı (21 Şubat 2025) T24.

edilen toplu işten çıkarmalar. Bu yıl da farklı olmadı. Sendikamızın çeşitli kanallardan ulaştığı bilgi ve başvurular doğrultusunda birçok vakıf üniversitesinde onlarca akademisyenin işine son verildiğini öğrendik. Bu durum yalnızca tekil mağduriyetlerin değil, vakıf üniversitelerinde kalıcı hale gelen bir yapısal sorunun göstergesi. Zira bu üniversitelerde akademik kadrolar, neredeyse 'mevsimlik akademisyen' haline getirilmiş durumda. Her yıl yenilenen sözleşmelerle çalışan akademisyenler, iş güvencesinden yoksun biçimde, bir sonraki yıl görevlerine devam edip edemeyeceklerini bilmeden çalışıyor. Sözleşmelerin yıllık olarak yenilenmesi, işten çıkartma kararlarının hiçbir denetime tabi olmaksızın alınabilmesi ve akademik özgürlüğün idari keyfiyetle daraltılması, üniversiteyi bir bilim kurumundan uzaklaştırarak geçici ve kırılğan bir çalışma alanına dönüştürüyor” denilmiştir.⁹⁴

- Vakıf üniversitelerinde keyfi işten çıkarmalar sürerken mahkemelerin işe iade kararları ise uygulanmamaya devam etmektedir. Bunun son örneği ise İstanbul'da yer alan Kadir Has Üniversitesinde yaşanmıştır. Eylül 2024'te “Doktora öğrenimini tamamladığı” gerekçesiyle işten çıkarılan öğretim görevlisi Zeliha Gizem Sayın'ın, açtığı davada mahkeme 30 Mayıs'ta “görevine son verilmesi işleminin iptaline ve mahrum kaldığı hakların verilmesi” yönünde karar vermiş; ancak üniversite yönetiminin 22 Haziran'da tebliğ edilen kararı uygulamadığı ortaya çıkmıştır. Mahkemenin işe iade kararının üzerinde 136 gün geçerken üniversite yönetiminin, Sayın'a aynı zamanda alacaklarını da vermediği öğrenilmiştir. Eğitim-Sen İstanbul 6 No'lu Üniversiteler Şubesi tarafından yapılan açıklamada ise şöyle denilmiştir: “Başta Kadir Has Üniversitesi olmak üzere bütün vakıf üniversitelerini iş güvencesine yönelik saldırılardan vazgeçme konusunda uyarıyoruz. Mahkemeler tarafından tescil edilen hukuksuz işten çıkarmaların tekrarının yaşanmaması gerektiğini hatırlatıyoruz. Hukuki dayanağı olmayan keyfi işlemlerle ve araştırma görevlilerinin sözleşmesini yükseköğretim süresi ile kısıtlıymış gibi göstererek işten çıkarma yapılamayacağını bir kez daha belirtiyoruz. Ayrıca vakıf üniversitelerinin de her kurum gibi mahkeme kararını derhal uygulamak zorunda olduğunu vurguluyoruz.”⁹⁵

D. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

YÖK'ün Mart 2026 yılı istatistiklerine göre devlet ve vakıf üniversitelerindeki toplam kadın/erkek paritesi, kadın profesörlerde yüzde 35,49; doçentlerde yüzde 44,32, Doktor Öğretim Üyelerinde ise yüzde 48,17'dir. Akademik kariyerin ilk basamağı olan Araştırma Görevliliğine başlayan kadın yüksek lisans/doktora öğrencisi oranının yine devlet ve vakıf üniversitelerindeki toplam oranının yüzde 55,32 olduğu⁹⁶ gözetildiğinde, akademik kariyer basamaklarındaki “cam tavan” daha iyi görülmektedir. Yüzde elli beş ile başlayan kadın akademisyen adaylarının sayısı, akademik kariyer basamağının sonuna gelindiğinde yüzde 20'lik bir düşüş göstermektedir.

YÖK'ün istatistikler sayfasında idari görevlerdeki akademik personelin cinsiyetine göre ayrıştırılmış bir veriye rastlanmamıştır. Ancak internette yapılan araştırmada, 6 Mart 2026 itibarıyla aktif haldeki 128 devlet üniversitesinin sadece dördünde, 74 vakıf üniversitesinin ise

⁹⁴ Sağol, B. (16 Temmuz 2025) Akademide 'özel' kıyım, BirGün.

⁹⁵ Güngör, D. (5 Kasım 2025) Mahkeme kararı 136 gündür uygulanmıyor: Üniversite hukuk tanımıyor, BirGün.

⁹⁶ Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi

13'ünde⁹⁷ kadın rektörün görev yaptığı görülmektedir. Üniversitelerdeki dekan sayısına erişim ise daha zordur. YÖK'ün bu konuda cinsiyete göre ayrıştırılmış bir istatistik yapması, Avrupa Birliği Uyum sürecinin en başından beri talep edilen toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının bir gereğidir.

Bütün üniversitelerde kadın ve toplumsal cinsiyet araştırmalarının, "aile ve kadın" başlığı altında ele alınmaya zorlanması uygulamasına devam edilmektedir. Bilim özgürlüğüne yönelik esaslı bir müdahale niteliği taşıyan bu uygulamanın örneklerinden birisi de Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesine bağlı "Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi"nin adı ve faaliyet alanlarını tanımlayan yönetmeliğin değiştirilmesinde somutlaşmaktadır. 20 Temmuz 2025 tarihli *Resmî Gazete*'de yayımlanan yeni yönetmelikle merkezin adı "Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi" olarak güncellenmiştir. Yeni düzenlemeyle, "kadın sorunları" ifadesi yönetmelikten tamamen çıkarılmış; yerine "kadın ve aile çalışmaları" ibaresi getirilmiştir. Kadın sorunlarına odaklanan bir merkez yerine, aile bütünlüğü çerçevesinde yürütülecek araştırmaların ön plana çıkması beklenmektedir.⁹⁸

Toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının bütüncüllüğünün reddedilmesi, bu amaca ulaşmak için önemli bir araç niteliği taşıyan geçici özel önlemlerin anlamıyla ilgili bir bilincin yerleşmemiş olması, üniversitelerin bunu kurumsallaştırma çabalarına sürekli müdahale edilmesi nedeniyle, yükseköğretimde eşitliğin sağlanması da giderek olanaksız hale getirilmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesindeki bir iş ilanı ve gerekçesi bu olguyu ortaya koymaktadır:

Aralık 2024'te *Resmî Gazete*'de yayımlanan büro personeli kadrosu için, diğer kadro ilanlarından farklı olarak, "erkek olma" şartı getirilmiştir. İlanı itiraz ederek Kamu Denetçiliği Kurumuna (KDK) başvuran bir kadın, cinsiyet şartı getirilmesinin kadın adayların başvurusunu engellediğini belirterek, ilanın iptal edilip ilgili kadronun cinsiyet ayrımı yapılmadan yeniden açılmasını istemiştir. Yapılan Rektörlük açıklamasında ise, işe kabul edilecek büro personelinin mal ve malzeme alımında piyasa tespit araştırması, satın alma ve sonrası kabul işlemleri yürüteceği belirtilmiştir. Bu görev için işe alınan kadın personelin bir süre sonra 'argo söylemler' ve 'hoş olmayan davranışlar'la karşılaştığını iletmiş ve başka görev istediğini belirten üniversite rektörlüğü, bu nedenle "görevin sertliğini" ancak bir erkeğin kaldırabileceğini öne sürmüştür. Buna karşılık KDK 'kanun önünde eşitlik ilkesi' ve 'kamu hizmetine girme hakkının' ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Kurum, söz konusu ilanın iptal edilmesi ve bundan sonra yapılacak alımlarda görevin gerektirdiği niteliklere uygun objektif ve genel koşulların belirlenerek ilan edilmesi yönünde tavsiye vermiştir.⁹⁹

Üniversitelerdeki taciz iddialarının ise öğretim elemanlarının her kademesindeki erkek üyelerden, kadın öğrencilere yönelik olduğu görülmektedir. Üniversite yönetimlerinin cinsel tacizleri önleme ve bu eylemlerin gerçekleşmesi halinde güçlü bir kurumsallaşma ile etkili önlemler alma konusunda isteksiz ve/veya bilgisiz oldukları gözlemlenmektedir. Oysa üniversitelerde cinsel taciz ve saldırı iddialarının soruşturulması ve cezalandırılması, ancak kurumsal bir yapının oluşturulması ve istikrar sağlanmasıyla mümkündür. Sonuçsuz kalan soruşturmalar ya da icra

⁹⁷ Devlet ve vakıf üniversiteleri rektörleri. Bu sayfada Mart 2026 itibarıyla 128 devlet 74 vakıf üniversitesi ve rektörü listelenmektedir.

⁹⁸ Bülent Ecevit Üniversitesinde "Kadın Sorunları" ifadesi yönetmelikten çıkarıldı (20 Temmuz 2025) Bianet.

⁹⁹ 'Argo konuşuluyor' diye erkek personel arayan üniversiteye 'İlanı iptal et' tavsiyesi (20 Haziran 2025) Diken.

edilmeyen cezalar, şikâyetle bulunanlar üzerinde yıldırıcı bir etki yaratmaktadır. Aşağıda verilen örnekler ve taciz mağdurlarına yönelik disiplin soruşturmaları, sorunun nasıl yanlış bir perspektiften ele alındığının örnekleridir:

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünde görev yapan bir akademisyenin, kadın öğrencileri derslerde sözlü taciz ettiği iddialarını gündeme taşıyan öğrenciler hakkında disiplin soruşturması açılmıştır. Öğrenciler, akademisyenin bürosunun kapısına mor boya dökmüş ve çeşitli ifadelerle kendisini protesto etmiştir.¹⁰⁰

Kocaeli Üniversitesi Felsefe Bölümü Arş. Gör. Dr. A.A.'nın öğrencilerini taciz ettiğine yönelik iddiaların soruşturulması talebiyle gerçekleştirilen eyleme katılan öğrencilere disiplin soruşturması açılmıştır. 20 Ekim 2025'te Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, öğrencilere "disiplin soruşturması kapsamında savunma daveti" göndermiştir. Yazıda, fakülte önünde izinsiz gösteriyle disiplin düzenini bozdukları iddia edilen öğrencilerin, 2547 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca 3 Kasım 2025'te dekanlık binasında savunmaya çağrıldığı belirtilmiştir. Konuya ilişkin haber sitesi "Bianet"e konuşan bir Kocaeli Üniversitesi öğrencisi üniversitenin tutumunu kabul edilemez bulduğunu belirtirken üniversite yönetiminin öğrenciyi değil tacizci hocasını koruduğunu ancak öğrenciler olarak tacize karşı mücadeleye devam edeceklerini söylemiştir.¹⁰¹

Toplumsal cinsiyet eşitliği hedefinin, kamusal alanda cinsiyetler arası ayırım uygulamalarıyla ortadan kaldırılmaya çalışılmasının örneklerinden birisi de İstanbul Teknik Üniversitesi'nde (İTÜ) kadın öğrenciler için ayrı bir spor salonu açılacağına açıklanmasında görülmüştür. İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Rektörü Prof. Dr. Hasan Mandal yaptığı paylaşımında, "Olimpik Yüzme Havuzu Binası'nda kadın öğrenci ve personelimizin kullanımına özel yeni spor salonları hizmete açılıyor. Spor salonlarımız, tamamen öğrencilerimizin görüş ve önerileri doğrultusunda tasarlanmıştır" ifadelerini kullanmıştır. Rektörün bu konuda "talep olduğunu" ifade etmesine karşın bazı öğrenciler sosyal medya üzerinden kadın spor salonlarına tepki göstermiş, uygulama hakkında "harem selamlık" yorumu yapılmıştır. *Cumhuriyet*'e konuşan Eğitim-Sen Yükseköğretim ve Eğitim Sekreteri Evrim Gülez, "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü"ne giderken, İstanbul Teknik Üniversitesi yönetiminin kadın öğrenci ve çalışanlar için ayrı spor salonu ve havuz açacağını duyurması, kadınların kamusal alandaki varlığını daraltan zihniyetin yeni bir tezahürüdür. Kadınların 'özel' alanlara yönlendirilmesi, onların güvenliğini değil, toplumsal yaşamdan dışlanmasını ve denetlenmesini sağlar. Bu tür uygulamalar, 'koruma' adı altında erkek egemen düzenin sınırlarını yeniden çizer, kamusal alanı erkekler için doğal, kadınlar için 'tehlikeli' gösterir"¹⁰²

Üniversitelerde çağdaş bir öğrenim ve yaşam anlayışıyla yaşanması, seküler toplumlardaki minimum beklentilerden birisidir. Bu nedenle üniversitelerdeki cinsiyetçi uygulamaları ya da cinsiyetler arası ilişkilerdeki yaklaşımlardan kaynaklanan hak kısıtlamalarını yukarıdaki hak ihlali başlıklarından birisinin altına koymak düşünülebilirse de, asıl sorun bunun da ötesinde, kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerinin üniversite yöneticileri tarafından pekiştirilmeye çalışılmasıdır.

¹⁰⁰ İstanbul Üniversitesinde taciz iddialarını gündeme getiren öğrencilere soruşturma açıldı (14 Temmuz 2025) T24.

¹⁰¹ Vural, A. (7 Kasım 2025) "Tacizci akademisyen istemiyoruz" diyen öğrencilere disiplin soruşturması, Bianet.

¹⁰² İTÜ rektöründen 'kadın' öğrencilere ayrı spor salonu (25 Kasım 2025) Cumhuriyet.

Taşra üniversitelerinde ise “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı”nın artık üniversite sitelerinde yer almadığı görülmektedir. Buna karşılık değişik üniversitelerin “Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi” mevcuttur.¹⁰³ Bu dönüşüme sadece bir isim değişikliği olarak bakmak mümkün değildir. İsimle birlikte zihniyet de değişmiş ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler başta olmak üzere Anayasa’nın 10. Maddesinin de gerekli kıldığı toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve fiili eşitliği sağlayacak önlemlerin alınmasına ilişkin devlet yükümlülüğünün ekseni kaydırılmıştır.

E. Yapısal Eğilimler ve Kırılğan Gruplar

2025’te kaydedilen ihlaller incelendiğinde, yükseköğretim alanındaki sorunların yalnızca münferit olaylardan ibaret olmadığı görülmektedir. Rektörlük ve üniversite yönetimlerinin karar alanlarının genişlemesi, öğrenciler üzerinde disiplin ve yurt yaptırımlarının yoğunlaşması, akademisyenler bakımından sözleşme yenilememe veya göreve iade kararlarının uygulanmaması gibi örüntüler, yükseköğretim alanında sistematik bir güvencesizlik ve caydırma iklimi doğurmaktadır.

Bu iklimden en çok etkilenen gruplar, genç akademisyenler, araştırma görevlileri, vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanları, öğrenci kulüpleri ve temsil mekanizmalarında yer alan öğrenciler ile protesto veya eleştiri nedeniyle görünür hale gelen öğrenci gruplarıdır. Kırılğan gruplar üzerindeki baskı, yalnızca bireysel hak ihlalleri yaratmamakta; üniversitelerin düşünce çoğulculuğunu ve kurumsal canlılığını da zayıflatmaktadır. Raporun bulguları, Türkiye’de yükseköğretim alanında özgürlüklerin daralmasının en görünür etkisinin, farklı statülerdeki akademik bileşenler üzerinde yaygın bir güvencesizlik ve otosansür ürettiğini göstermektedir.

F. Sonuç

Anayasa’nın 27. Maddesinde düzenlenen bilim ve sanat özgürlüğü, “herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir” hükmüyle, 25. ve 26. maddelerde düzenlenen düşünce ve kanaat özgürlüğü ile düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğünün belli bir faaliyet alanına özgülenmiş, spesifik halidir. Bu haktan yararlanmanın en önemli koşullarından birisi ise, kişinin 19. Maddede güvence altına alınmış olan kişi özgürlüğü ve güvenliğine sahip olmasıdır. 2025 akademik yılı içinde üniversitelerde en yoğun biçimde karşılaşılan sorun, başta öğrenciler olmak üzere öğretim elemanlarının kişi özgürlüğü hakkının keyfiliğe varacak oranda, kanunda öngörülen koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, yıldırıcı bir ön ceza niteliğinde müdahaleye maruz kalmış olmasıdır. Oysa özgür ve eleştirel düşüncenin yeşerip yerleşebilmesi kişilerin kendini güvenli bir çalışma ortamında hissetmesi ve asıl işi olan düşünme ve üretme faaliyetinin özgürlükler bakımından tehdit edici

¹⁰³[Bayburt Üniversitesi, Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi;](#)
[Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ;](#)
[Hitit Üniversitesi, Kadın ve Aile Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi;](#)
[Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Aile ve Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi;](#)
[Çukurova Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi;](#)
[Anadolu Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi \(AKAUM\)](#)

olmayan bir ortamda gerçekleştirilmesi olanağında yatmaktadır. 2025 akademik yılında üniversitenin bileşenlerinden her birisinin bu güven duygusu içinde işini yaptığını söylemek mümkün görünmemektedir.

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Türkiye’de ifade özgürlüğü ve akademik özgürlükler alanındaki gerileme, dünyadaki ve Türkiye’deki demokratik gerilemeyle paralel bir çizgi izlemiştir. Demokratik ve laik hukuk devletinin güvenceleri ve kazanımları 2025’te de tehdit altında olmayı sürdürmüştür. Üniversitelerin görevi hem toplumsal sorumluluk gereği bu ilkeleri öğretimin temeline oturtmak, hem de toplumsal gelişmelerdeki yanlışlara işaret etmektir.

2025 yılı Akademik Özgürlükler Raporu hazırlanırken, 2016 yılının Şubat ayında Danıştay 5. Dairesi, Anayasa Mahkemesi’nin bu konuda verilmiş olan Zübeyde Fusun Üstel kararının bağlayıcı olmadığı gerekçesiyle, Danıştay 8. Dairesi’nin yerleşik hale gelmiş olan içtihadından ayrılan bir karar vermiştir. Beş ay arayla daireden aynı konuda iki farklı karar çıkması nedeniyle 5. Daire bu kez, geniş heyetle toplanarak konuyu tekrar görüşmüştür. Oyçokluğuyla verilen yeni kararda, istinaf mahkemesince mesleğe dönmesi yerinde bulunmayan ihraç akademisyen hakkındaki karar bozulmuştur. Bu içtihat düzeltilmesi yerinde olmakla birlikte, içtihat istikrarsızlığı ve henüz İdari Dava Daireleri Kurulu’nun verdiği, içtihat birliğini sağlayacak bir karar çıkmadığı için belirsizlik devam etmektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesi gereği yapılması gereken tek işlem görevinden ihraç edilen herkesin göreve iadesi iken, eşitsiz ve çelişkili uygulamaların devam etmesi, akademik özgürlükler bakımından büyük bir sorun ve ülkemizin hızla değişen siyasi atmosferiyle çelişki oluşturmaya devam etmektedir.

Öğretim üyelerinin, öğrencilerinin ve idari personelin bileşenlerini oluşturduğu üniversiteler, hem toplumların gelişimine katkıda bulunacak tartışmalara katılmak, bunları yönlendirmek, hem de özgür bir düşünme ortamı içinde geleceğin sorularını şekillendirmekle yükümlüdür. Bilim Akademisi olarak, bu işlevin evrensel standartlarda yerine getirilmesini sağlama ve gözetme yükümlülüğümüz devam etmektedir.¹⁰⁴

Kamuoyunun bilgisine saygıyla sunulur.
Bilim Akademisi Yönetim Kurulu

---

¹⁰⁴ Bilim Akademisinin popüler bilim web sitesi Sarkaç’ta akademik özgürlük, özerklik, sistemin sorunları ve iyi örnekler dair yazıların, söyleşilerin derlendiği kategori: [Araştırma-Üniversite](#)